

**LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU
OBSZARU DZIAŁANIA
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „NATURA I KULTURA”**

KWIECIEŃ 2014

Lokalna Strategia Rozwoju obszaru działania LGD „Natura i Kultura”
obejmującego teren gmin: **Celestynów, Karczew, Kołbiel, Osieck,
Sobienie-Jeziory, Wiązowna**

Powiat: otwocki

Województwo: mazowieckie

Autorzy LSR:

Mieszkańcy obszaru uczestniczący w konsultacjach społecznych, badaniu sondażowym
i inicjatywach
oraz

Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura”

Stowarzyszenie „LGD Natura i Kultura” o numerze KRS: 0000266167

Adres:

ul. Kościelna 57

05-480 Karczew

www.naturaikultura.pl

Kontakt:

Prezes: Janusz Budny

tel. 22 610 44 93

e-mail: biuro@naturaikultura.pl

Zarząd:

Janusz Budny- Prezes

Bartłomiej Tkaczyk - Wiceprezes

Paweł Mucha - Skarbnik

Krzysztof Kasprzak – Sekretarz

Paweł Tywoniuk - Członek

WSTĘP.....	5

1. CHARAKTERYSTYKA LGD JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU 7

1.1 NAZWA I STATUS PRAWNY LGD ORAZ DATA WPISU DO KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO I NUMER W TYM REJESTRZE	7
1.2 OPIS PROCESU BUDOWANIA PARTNERSTWA	8
1.3 CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW LGD I SPOSÓB ROZSZERZANIA LUB ZMIANY SKŁADU LGD	10
1.4 STRUKTURA RADY PROGRAMOWEJ LGD „NATURA I KULTURA”, DO KTÓREJ WYŁĄCZNEJ WŁAŚCIWOŚCI NALEŻY WYBÓR OPERACJI ZGODNIE Z ART. 62 UST. 4 ROZPORZĄDZENIA NR 1698/2005	13
1.5 ZASADY I PROCEDURY FUNKCJONOWANIA LGD ORAZ ORGANU DECYZYJNEGO	14
1.6 KWALIFIKACJE I DOŚWIADCZENIE OSÓB WCHODZĄCYCH W SKŁAD ORGANU DECYZYJNEGO	20
1.7 DOŚWIADCZENIE LGD I CZŁONKÓW LGD W REALIZACJI OPERACJI	25

2. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO LSR WRAZ Z UZASADNIENIEM JEGO WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI 29

2.1 WYKAZ GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD LGD „NATURA I KULTURA”	29
2.2 UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE, GEOGRAFICZNE I PRZYRODNICZE.....	29
2.3 UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE	34
2.4 OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU, W TYM POTENCJAŁY DEMOGRAFICZNEGO I GOSPODARCZEGO OBSZARU ORAZ POZIOM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ	37
2.5 SPECYFIKA OBSZARU	44

3. ANALIZA SWOT OBSZARU OBJĘTEGO STRATEGIĄ ORAZ WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY 47

3.1. OCENA POTENCJAŁU OBSZARU	47
3.2 CZYNNIKI OTOCZENIA	49
3.3 WNIOSKI Z ANALIZY SWOT.....	51

4. CELE OGÓLNE, SZCZEGÓŁOWE LSR ORAZ PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA. BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

4.1 WIZJA ROZWOJU OBSZARU „NATURA I KULTURA”	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
4.2 CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NA OKRES 2008 - 2015....	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
4.3. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
4.4 BUDŻET PRZEDSIĘWZIĘĆ I CELÓW OGÓLNYCH	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

5. MISJA LGD „NATURA I KULTURA” BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

6. SPÓJNOŚĆ SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

7. ZINTEGROWANY CHARAKTER PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ..... BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

8. INNOWACYJNY CHARAKTER PLANOWANYCH PRZEDSI' WZI' ĆBŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

9. PROCEDURA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR, WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD, ODWOŁANIA OD ROZSTRZYGNI' Ć ORGANU DECYZYJNEGO W SPRAWIE WYBORU OPERACJI W RAMACH DZIAŁANIA „WDRAŻANIE LSR”, KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI A TAKŻE PROCEDURY ZMIANY TYCH KRYTERIÓWBŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

9.1 OGÓLNA PROCEDURA WYBORU OPERACJI..... BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

9.2 PROCEDURA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR. BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

9.3 PROCEDURA OCENY OPERACJI NA PODSTAWIE LOKALNYCH KRYTERIÓWBŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

9.4 PROCEDURA ZMIANY LOKALNYCH KRYTERIÓW WYBORU ... BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

10. OKREŚLENIE BUDŻETU LSR NA KAŻDY ROK JEJ REALIZACJI.....BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

11. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA I KONSULTOWANIA LSRBŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

12. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSRBŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

13. ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA OCENY (EWALUACJI) WŁASNEJBŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

14. POWIĄZANIA LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJ' TYM LGD..... BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

15. PLANOWANE DZIAŁANIA, PRZEDSI' WZI' CIA I OPERACJE REALIZOWANE PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA OBSZARZE OBJ' TYM LSRBŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

16. PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH..... BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

17. INFORMACJA O DOŁĄCZONYCH DO LSR ZAŁĄCZNIKACH.....BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

ZAŁĄCZNIK 1 OPIS WARUNKÓW TECHNICZNYCH I LOKALOWYCH BIURA LGD..... BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

ZAŁĄCZNIK 2 OPISY STANOWISK PRACOWNIKÓW LGD BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

ZAŁĄCZNIK 3 ZESTAWIENIE TABEL BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

ZAŁĄCZNIK 4 ZESTAWIENIE RYSUNKÓW I WYKRESÓW..... BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.

WSTĘP

Niniejszy dokument jest rezultatem prac planistycznych, konsultacyjnych i warsztatowych prowadzonych w okresie, od 11 czerwca 2010 r. do 22 października 2010 r. - przez mieszkańców obszaru działania LGD „Natura i Kultura” obejmującego teren gmin Celestynów, Karczew, Kolbiel, Sobienie-Jeziory, Osieck i Wiązowna.

Autorstwo niniejszej strategii należy w szczególności do przedstawicieli lokalnej społeczności w postaci Lokalnej Grupy Działania, jakkolwiek na każdym etapie ustaleń diagnostycznych oraz strategicznych prowadzone były bezpośrednie konsultacje z mieszkańcami poszczególnych gmin gwarantujące zgodność zapisanych w dokumencie wniosków z opinią mieszkańców. Zdanie mieszkańców pozyskano także poprzez przeprowadzenie badania sondażowego wśród trzech sektorów, tj. biznesowego, publicznego oraz społecznego.

Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju odbyła się w następujący sposób:

- przeprowadzone zostały warsztaty moderacyjne, w których uczestniczyli przedstawiciele organów Stowarzyszenia i pracownicy biura
- przeprowadzone zostały konsultacje społeczne w siedzibie Stowarzyszenia
- przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami w każdej gminie członkowskiej

Podczas sporządzania niniejszego opracowania, kierowano się Wytycznymi Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Instrukcjami oraz Podręcznikiem sporządzania Lokalnej Strategii Rozwoju, dotyczącymi struktury i zawartości opracowania, zatem jest ono zgodne z wymienionymi tam ustaleniami. Struktura dokumentu posiada następujący układ:

Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację strategii

Jako pierwszy umieszczono rozdział charakteryzujący powstałe partnerstwo - Lokalną Grupę Działania „Natura i Kultura”. W tym rozdziale opisano proces tworzenia się LGD, członków, sposób działania oraz władze Stowarzyszenia „Natura i Kultura”. W dalszej części przedstawiono kwalifikacje i doświadczenie Rady oraz doświadczenie całego Stowarzyszenia w realizacji przedsięwzięć na rzecz rozwoju obszaru.

Charakterystyka obszaru objętego LSR

Opis obszaru koncentruje się na charakterystyce położenia i uwarunkowań geograficznych oraz środowiskowych, a także sytuacji kulturowej z ujęciem historii obszaru. Przyświeca mu koncentracja na tych aspektach obszaru, które stanowią bazę do jego rozwoju. W drugiej części diagnozy obszaru scharakteryzowano natomiast uwarunkowania demograficzne i gospodarcze obszaru dla jego dalszego rozwoju, szczególnie w odniesieniu do jakości życia na danym obszarze oraz perspektyw jej poprawy.

W opisie specyfiki obszaru dokonano krótkiego uzasadnienia podobieństwa i odrębności od innych obszarów w płaszczyźnie przyrodniczo-środowiskowej, kulturowej, historycznej, demograficznej i gospodarczej. Wykazane również zostały czynniki budujące identyfikację mieszkańców z obszarem oraz wskaźniki, które w toku tworzenia LSR i powstawania LGD znalazły swój widoczny wyraz w postawach mieszkańców.

Analiza SWOT obszaru objętego LSR

Analiza SWOT stanowi efekt pracy warsztatowo-konsultacyjnej Lokalnej Grupy Działania oraz przedstawicieli społeczności lokalnej będących uczestnikami konsultacji. W tym znaczeniu posłużyła ona za syntetyczną metodę weryfikacji powstałej diagnozy obszaru, stanowiąc jednocześnie bazę dla określania kierunków strategicznych rozwoju obszaru realizacji LSR. Analiza SWOT przedstawia obszar działania LGD, z punktu widzenia jego potencjału strategicznego, wskazując na jego najważniejsze mocne i słabe strony. Dzięki zestawieniu zidentyfikowanych słabych i mocnych stron obszaru z barierami rozwoju płynącymi z dalszego i bliższego otoczenia, możliwe było takie ukierunkowanie dalszych planów rozwoju tak, aby w długim okresie następowało stopniowe wzmocnienie mocnych stron i sukcesywna niwelacja słabych, przy uwzględnieniu możliwości jakie stwarza otoczenie.

Wnioski zawarte w tej części strategii potwierdzone zostały wynikami badania sondażowego przeprowadzonego na obszarze realizacji LSR.

Wizja rozwoju obszaru – wizja obszaru charakteryzuje pożądaną jego stan docelowy. Powstała ona w rezultacie spotkań z mieszkańcami i warsztatów w gronie LGD.

Misja Lokalnej Grupy Działania „Natura i Kultura” – punkt ten zawiera precyzyjne i skrótowe sformułowanie roli LGD, jaką przyjmuje w zakresie wspierania rozwoju obszaru „Natura i Kultura”.

LSR – cele, przedsięwzięcia i planowany budżet

Najważniejszą część strategii obejmuje wybrane tematy strategiczne oraz kierunki strategiczne uporządkowane wg następującego układu:

- cele ogólne (w tradycyjnym przyporządkowaniu do dwóch obszarów tematycznych tj. poprawy jakości życia oraz wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych),
- cele szczegółowe,

- planowane przedsięwzięcia,
- wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania

W dalszej części rozdziału, przedstawiono uzasadnienie wyborów kierunków działania. Wykazano spójność wybranych kierunków rozwoju z charakterystyką obszaru oraz jej syntetycznym ujęciem w postaci metody SWOT. Przytoczono, w jaki sposób prowadzone zostały poszczególne etapy pracy zmierzającej do wygenerowania ustaleń planistycznych oraz zarysu działań na poziomie operacyjnym na najbliższe lata. Skoncentrowano się tu na opisie wielu płaszczyzn komunikacji ze społecznością, aktywnych podczas sporządzania LSR.

W dalszej części wskazano na duży udział społeczności lokalnych reprezentowanych przez przedstawicieli różnych sektorów: publicznego, gospodarczego oraz społecznego, reprezentowanego przez przedstawicieli różnego typu organizacji działających na obszarze. Przedstawiona została metodyka włączania wyników pracy z mieszkańcami w formę ostatecznego dokumentu LSR.

Uzasadnienie podejścia zintegrowanego i innowacyjnego – punkt ten zawiera charakterystykę zaplanowanych działań strategicznych i operacyjnych w kontekście poziomu ich innowacyjności w skali lokalnej jak i regionalnej oraz krajowej, a także charakter i zakres zintegrowania w planowanych działaniach różnych sektorów, grup beneficjentów i płaszczyzn działania.

W kolejnym rozdziałach przedstawiona została procedura oceny zgodności operacji z LSR, procedura wyboru operacji przez LGD, odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie LSR”, odwołania w sprawie kryteriów wyboru operacji a także procedura zmiany tych kryteriów. Powyższe procedury są zgodne z charakterystyką obszaru, Analizą SWOT i kierunkami jego rozwoju. Ich wdrożenie w życie przyczyni się do planowanego wykorzystania środków zgodnie z założeniami rozwoju obszaru „Natura i Kultura”

W kolejnym punkcie zamieszczono planowany budżet LGD na najbliższy okres programowania.

Wdrażanie, aktualizacja i ewaluacja LSR - w rozdziale tym scharakteryzowano pokrótce działania LGD na rzecz wdrożenia LSR oraz sposoby jej aktualizacji (wewnętrzne przez członków LGD oraz na wnioski mieszkańców).

Powiązanie LSR z dokumentami strategicznymi regionu - punkt ten zawiera skrótową analizę LSR w relacji do założeń nadrzędnych, dokumentów regionalnych i krajowych wyznaczających kierunki rozwoju na najbliższe lata.

Przewidywany wpływ na rozwój obszarów wiejskich – w tym punkcie opisany został wpływ zaplanowanych działań na rozwój obszaru „Natura i Kultura”, w kontekście jego specyfiki oraz posiadanych zasobów.

Informacja o załącznikach

Punkt ten zawiera informację o załączonych do LSR dokumentach i zestawieniach.

1. CHARAKTERYSTYKA LGD JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU

1.1 NAZWA I STATUS PRAWNY LGD ORAZ DATA WPISU DO KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO I NUMER W TYM REJESTRZE

Tabela 1 Nazwa LGD, Status prawny, data wpisu do KRS, numer KRS

Nazwa LGD	Oficjalna nazwa brzmi: Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura”. <i>Obrona nazwa odzwierciedla cechy obszaru geograficznego, a także cechy jego mieszkańców dążących do wspólnego rozwoju danego obszaru. Stanowi ona również motto działania LGD, która zamierza harmonijnie łączyć elementy kulturowe oraz uwarunkowania i zasoby przyrodnicze obszaru.</i>
Status prawny LGD	LGD „Natura i Kultura” posiada status prawny stowarzyszenia, dostosowanego do wymogów art. 15 ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFROW
Data wpisu do KRS	<i>Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie Sygnatura sprawy WA.XIV NS-REJ. KRS/019798/06/468 Stowarzyszenie " Natura i Kultura " zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 19.10.2006r.pod numerem KRS 0000266167.</i> <i>W dniu 4 listopada 2008r. r. odbyło się Walne Zebranie, na którym uchylono stary statut i przyjęto nowy, opierający się na nowej ustawie, która dopuszcza posiadanie członkostwa w stowarzyszeniu przez osoby prawne. Nowy statut zawierał również zmiany związane z wprowadzeniem Rady, jako Organu Decyzyjnego</i> <i>Dnia 12.12.2008r. do sądu został złożony wniosek o zatwierdzenie nowego statutu.</i> <i>Dnia 29.12.2008 r. do sądu został złożony wniosek o zmianę żądania określonego we wniosku z dnia 12.12.2008 r.</i> <i>Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie Sygnatura sprawy WA.XIV NS-REJ.KRS/025645/08/288 w dniu 21.01.2009 został zatwierdzony nowy Statut Stowarzyszenia LGD "Natura i Kultura"</i> <i>W dniu 29.12.2009 r. do sądu został złożony wniosek o dokonanie zmian danych dotyczących podziału funkcji w Zarządzie Stowarzyszenia.</i> <i>Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie Sygnatura sprawy WA.XIV NS-REJ.KRS/001412/10/599 w dniu 27.01.2010 r. został zatwierdzony nowy skład Zarządu Stowarzyszenia.Dnia 29.10.2010 r. do sądu został złożony wniosek o zatwierdzenie nowego statutu oraz o dokonanie zmian danych dotyczących podziału funkcji w Zarządzie Stowarzyszenia.</i> <i>Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie Sygnatura sprawy WA.XIV NS-REJ.KRS/025820/10/820 został zatwierdzony nowy skład Zarządu Stowarzyszenia.</i> <i>Dnia 24.02.2011 r. do sądu został złożony wniosek o zatwierdzenie zmian w statucie Stowarzyszenia oraz podziału funkcji w Zarządzie.</i> <i>Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie Sygnatura sprawy WA.XIV NS-REJ.KRS/003493/11/713 zostały zatwierdzone zmiany w Statucie Stowarzyszenia oraz zmiany w funkcji w Zarządzie.</i>
Numer KRS	Stowarzyszenie „Natura i Kultura” wpisane zostało do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem: KRS 0000266167 Sąd w Rejonowego dla Miasta Stołecznego w Warszawie XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie .

1.2 OPIS PROCESU BUDOWANIA PARTNERSTWA

Historia LGD „Natura i Kultura” w świetle etapów programu Leader

W rezultacie zetknięcia z informacjami na temat Pilotażowego Programu Leader+ przedstawiciele gmin oraz organizacji pozarządowych zorganizowali spotkanie, którego celem było rozpatrzenie możliwości współpracy w ramach Schematu I PPL. Odbyło się ono latem 2004 roku. Uczestniczyli w nim przedstawiciele 6 gmin wchodzących obecnie w zakres Partnerstwa Natura i Kultura oraz Siennicy¹ a także organizacje pozarządowe, takie jak m. in.: Polski Klub Ekologiczny, Społeczny Instytut Ekologiczny, Stowarzyszenie „Wola Ducka”. W wyniku spotkania została powołana grupa inicjatywna zajmująca się przygotowaniem wniosku do Schematu I, Pilotażowego Programu Leader+. Wniosek do Schematu I późniejszego Stowarzyszenia „Natura i Kultura” był jednym z wyżej ocenionych – zdobył 12 punktów na 14 możliwych i był na drugim miejscu w województwie.

Wnioskodawcą i koordynatorem grupy podczas realizacji działań w ramach Schematu I była gmina Celestynów, a z jej ramienia za całokształt prac odpowiadał Sekretarz Gminy Celestynów – animator partnerstw lokalnych i znany działacz społeczny – Zbigniew Rak. Do bezpośredniej realizacji projektu została powołana grupa robocza w składzie:

- Paweł Ajdacki – PTTK Otwock – autor wielu przewodników turystycznych po okolicy,
- Ewa Weremczuk – Stowarzyszenie Rolników Ekologicznych „EKOLAND”,
- Piotr Krośniak – stypendysta Fundacji Heinricha Böll z zakresu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Jacek Kałuszko – dziennikarz, podróżnik, fotografik, pasjonat i miłośnik folkloru, autor wielu publikacji z zakresu kultury lokalnej,
- Wojciech Sobociński – Polski Klub Ekologiczny, Centrum Ochrony Mokradeł CMOK
- Emila Waszkiewicz – Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, doradca rolny, specjalista z zakresu programów rolnośrodowiskowych,
- Szymon Sieniarski – Społeczny Instytut Ekologiczny, animator partnerstw lokalnych;

Jako jedna z nielicznych grupa inicjatywna posiadała w swoim składzie aż dwóch animatorów partnerstw lokalnych, którzy ukończyli szkolenie realizowane przez Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Dodatkowo, Zbigniew Rak został zaproszony do udziału w pracach grupy roboczej przy Ministrze Rolnictwa do spraw przyszłych regulacji w zakresie Programu Leader w Polsce. W toku pracy nad strategią prowadzone były również konsultacje z innymi animatorami partnerstwa lokalnych oraz z przedstawicielami takich organizacji jak Izba Produktu Regionalnego i Forum Inicjatyw Oświatowych.

Przy tak dużym udziale ekspertów i osób z organizacji pozarządowych (w tym zajmujących się Programem Leader) zadbane jednocześnie o udział społeczności lokalnej w tworzeniu strategii, tak aby nie powstał dokument oderwany od potrzeb i punktu widzenia mieszkańców obszaru. Włączenie organizacji pozarządowych umożliwiło skuteczną komunikację ze społecznością lokalną, której najbardziej aktywni przedstawiciele zostali włączeni do prac. W pracach uczestniczyli także przedstawiciele patronujących inicjatywie instytucji publicznych takich jak: Mazowiecki Park Krajobrazowy, Nadleśnictwo Celestynów i Mińsk Mazowiecki, Starostwa Powiatowe. W toku prac nad strategią w każdej z gmin jedna osoba (oddelegowany pracownik urzędu gminy) była odpowiedzialna za koordynowanie prac nad strategią. W każdym urzędzie gminy powstał punkt kontaktowy odpowiedzialny za informowanie społeczności lokalnej i zbieranie uwag i propozycji. Dzięki tak szerokiemu gronu osób włączonych w pracę nad strategią udało się uwzględnić potrzeby i dążenia lokalnej społeczności.

Historia powstania LGD „Natura i Kultura” w świetle procesu aktywizacji mieszkańców do uczestnictwa w inicjatywie Leader

Zakres działań zaplanowanych we wniosku do Schematu I PPL+ zakładał rozwijanie inicjatywy wielotorowo. Zaplanowane zostały zatem działania informacyjne, promocyjne, aktywizujące oraz zmierzające do wypracowania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich jako dokumentu startowego dla wszelkich działań, a także przede wszystkim zawiązania się Lokalnej Grupy Działania.

Realizację działań w ramach Schematu I rozpoczęła konferencja pt.: „Natura i Kultura naszą wspólną szansą”, która odbyła się 22 marca 2006 r. w Warszawie. Uczestnikami konferencji byli m.in. przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa, FAOW, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego (który jej patronował) i inni. Jej celem, oprócz zaprezentowania inicjatywy „Natura i Kultura”, było rozpropagowanie idei Programu Leader.

W ramach prac finansowanych ze Schematu I przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami (w każdej z gmin, odbyły się one w listopadzie 2005 r.) oraz warsztaty dla LGD.

W ramach realizacji projektu powstały szczegółowe analizy obszaru, takie jak:

¹ Gmina ta obecnie jest członkiem innej, sąsiedniej LGD

- analiza aktywności i potencjału społecznego,
- analiza istniejących strategii, planów zagospodarowania,
- analiza przyrodniczo-rolniczej
- analiza dziedzictwa kulturowego regionu
- analiza możliwości rozwoju przetwórstwa lokalnego
- analiza możliwości wypromowania produktu lokalnego
- analiza możliwości rozwoju sieci ścieżek rowerowych

Poniżej opisane zostały wybrane dwa kluczowe sposoby pracy tj. szkolenia informacyjne oraz warsztatowa forma pracy (w tym konsultacje z mieszkańcami). Obrana metodologia prac pozwoliła na uzyskanie rozwiązań zgodnie z zasadą Programu Leader mówiącą o oddolności inicjatyw. W pracy brały czynny udział osoby reprezentujące różne sektory, punkty widzenia i zarazem grupy interesów, co stanowi nieoceniony i unikalny wkład w budowanie strategii rozwoju obszaru.

Szkolenia i seminaria o charakterze informacyjnym

Celem prowadzonych spotkań informacyjnych było zapoznanie przedstawicieli lokalnej społeczności z Programem Leader oraz korzyściami dla regionu płynącymi z podjętej inicjatywy. Jako najistotniejszy z celów szczegółowych natomiast obrano wyłonienie najbardziej aktywnych osób posiadających wysoką motywację do zaangażowania się w prace nad Strategią oraz działalność w ramach powstającej LGD.

Szkolenia i konsultacje z mieszkańcami

Zasadniczym celem konsultacji społecznych było zaznajomienie mieszkańców gmin objętych projektem „Natura i Kultura” z przebiegiem prac i dotychczas otrzymanymi wynikami oraz weryfikacja treści tych wyników. Dodatkowo, ich celem było wyjaśnienie wszelkich wątpliwości dotyczących uczestnictwa w Programie Leader a także promowanie aktywności społecznej w ramach Programu.

Uczestnicy spotkań to przede wszystkim mieszkańcy miejscowości, w których były spotkania realizowane, ale też często okolicznych wsi oraz pobliskich gmin. Spotkania realizowano korzystając z dostępnej na obszarze infrastruktury (szkoły, remizy, domy kultury, sale konferencyjne przy urzędach gmin, itp.). Poprzez różnorodność miejsc spotkań angażowane były w niej przeróżne środowiska, zainteresowaniem cieszyły się spotkania w szkołach jak i remizach strażackich. Uczestniczyli w nich przedstawiciele różnych środowisk zawodowych (nauczyciele, pracownicy samorządów, prywatni przedsiębiorcy, rolnicy, emeryci, przedstawiciele fundacji i stowarzyszeń – jako osoby najbardziej od początku zainteresowane możliwościami jakie stwarza LEADER+). Dynamika konsultacji często wiodła do gorących dyskusji, jakkolwiek seminaria typowo informacyjne również pobudzały do rozmów i częstokroć bardzo konstruktywnych uwag. Efektem spotkań było przede wszystkim, obok wartości merytorycznych, zbudowanie się załączka współpracy różnych osób. Fakt, że ludzie aktywni mogli się poznać (czasem po raz pierwszy zobaczyć) i wymienić poglądami.

Warsztaty moderacyjne

Warsztaty moderacyjne stanowiły kluczowy etap przygotowania pierwszej odsłony strategii rozwoju obszaru – tj. Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Forma ta stworzyła możliwość wypracowania - pod kierownictwem moderatorów – wspólnego stanowiska dla nawet bardzo zróżnicowanej grupy partnerów. Umożliwiły zwerbalizowanie wiedzy przedstawicieli obszarów wiejskich na temat obecnej sytuacji, jak też pożądanego kierunku rozwoju. Wiedza ta w toku warsztatów ulega konfrontacji ze stanowiskiem innych osób oraz modyfikacji celem uzyskania najlepszego możliwego rozwiązania.

Podsumowując działania Schematu I należy stwierdzić, że inicjatywa spotkała się z zainteresowaniem i aprobatą mieszkańców, spośród których wyłoniła się najbardziej aktywna grupa zainteresowana działaniem w ramach LGD. Podczas warsztatów wypracowane zostały kierunki strategiczne rozwoju obszaru „Natura i Kultura”

19.10.2006 r. Lokalna Grupa Działania została zarejestrowana w KRS pod nazwą „LGD Natura i Kultura”.

Wskutek trudności w pozyskaniu na czas niezbędnej dokumentacji, nie został złożony wniosek do Schematu II Programu Leader. Pomimo to, inicjatywa przetrwała do chwili obecnej.

W dniu 4 listopada 2008r. odbyło się Walne Zebranie, na którym uchylono stary statut i przyjęto nowy, opierający się na nowej ustawie, która dopuszcza posiadanie członkostwa w stowarzyszeniu przez osoby prawne. Nowy statut zawierał również zmiany związane z wprowadzeniem Rady, jako Organu Decyzyjnego

Dnia 12.12.2008r. został złożony do sądu wniosek o zatwierdzenie nowego statutu.

Dnia 29.12.2008 r. do sądu został złożony wniosek o zmianę żądania określonego we wniosku z dnia 12.12.2008 r.

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie Sygnatura sprawy WA.XIV NS-REJ.KRS/025645/08/288 w dniu 21.01.2009 został zatwierdzony nowy Statut Stowarzyszenia LGD "Natura i Kultura"

W dniu 29.12.2009 r. do sądu został złożony wniosek o dokonanie zmian danych dotyczących podziału funkcji w Zarządzie Stowarzyszenia.

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie Sygnatura sprawy WA.XIV NS-REJ.KRS/001412/10/599 w dniu 27.01.2010 r. został zatwierdzony nowy skład Zarządu Stowarzyszenia.

12.01.2009 Stowarzyszenie LGD Natura i Kultura zostało wpisane do powiatowego rejestru stowarzyszeń (pozycja S/ORIS/5050/131/2006).

13.01.2009 Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia przyjęło Lokalną Strategię Rozwoju.

15 stycznia 2009 LGD „Natura i Kultura” złożyło w Urzędzie Marszałkowskim w Warszawie „Wniosek o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju” oraz „Wniosek o przyznanie pomocy w ramach działania 4.3.1-Funkcjonowanie LGD w ramach PROW”.

Zarząd doprowadził do wpisania zmian władz Stowarzyszenia do KRS (wpisu dokonano w dniu 21.01.2009 nr KRS 00002661670

Dnia 26.01.09 Główny Urząd Statystyczny nadał Stowarzyszeniu numer identyfikacyjny REGON 141707919

W dniu 04.02.09 Urząd Skarbowy w Otwocku na wniosek zarządu nadał stowarzyszeniu numer NIP

Dnia 18.02.09 ARIMR nadała stowarzyszeniu numer identyfikacyjny.

20 kwietnia 2009 roku LGD „Natura i Kultura” przystąpiło do Związku Stowarzyszeń „Mazowiecki Leader”.

19 maja 2009 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego dokonał wyboru Lokalnych Grup Działania do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju w ramach Osi IV LEADER PROW na lata 2007-2013 - na liście wybranych LGD znalazło się 35 grup z całego województwa mazowieckiego, wśród nich na 9 pozycji ze 169 punktami znalazło się LGD „Natura i Kultura”.

2 czerwca 2009 roku w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego została podpisana umowa w ramach PROW 2007-2013. **Podpisana umowa przyznała 6 334 760,00 zł** dofinansowania na realizację działań:

- *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,*

- *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,*

- *Odnowę i rozwój wsi,*

- *tzw. Małe projekty.*

22 września 2009 roku w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego została podpisana umowa na funkcjonowanie LGD „Natura i Kultura” na rok 2009. Podpisana umowa przyznaje 143 690,00 zł dofinansowania na rok 2009 na funkcjonowanie, nabywanie umiejętności i aktywizację.

1 grudnia 2009 roku rozpoczęło działalność Biuro LGD Natura i Kultura.

Na przełomie marca i kwietnia 2010 r. LGD Natura i Kultura przeprowadziło pierwszy nabór wniosków na działania: „Odnowa i rozwój wsi” oraz „Małe projekty”.

1.3 CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW LGD I SPOSÓB ROZSZERZANIA LUB ZMIANY SKŁADU LGD

Członkami Stowarzyszenia są osoby fizyczne i osoby prawne zamieszkujące lub posiadające siedzibę na terenie Partnerstwa obejmującego gminy: Celestynów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory i Wiązowna.

Członkowie Stowarzyszenia reprezentują wszystkie trzy sektory:

- publiczny, w skład którego wchodzi: gminy, gminne ośrodki kultury;
- społeczny, w skład którego wchodzi: fundacje, stowarzyszenia, towarzystwa, ochotnicze straże pożarne, rady sołeckie, osoby fizyczne
- gospodarczy, na który składają się: firmy i ich przedstawiciele.

Ponad połowa członków reprezentuje sektor społeczny, wiele osób to przedstawiciele różnych organizacji pozarządowych działających na terenie Partnerstwa.

Członkowie stowarzyszenia to w większości osoby, które społecznie działają w swoich miejscach pracy i zamieszkania. Dążą do rozwoju swoich małych społeczności wiejskich, integrują i aktywizują innych mieszkańców do podejmowania wspólnych przedsięwzięć.

Członkami Stowarzyszenia są wszystkie gminy wchodzące w skład LGD tj. Celestynów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory i Wiązowna. Na podstawie ustawy z dnia **7 marca 2007 r.** o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFROW są one członkami zwyczajnymi i posiadają takie same prawa jak osoby fizyczne.

Poniżej zamieszczono szczegółowe zestawienie członków LGD „Natura i Kultura”

Tabela 2 Zestawienie członków LGD

Lp.	Imię i nazwisko / nazwa członka	Sektor	Rodzaj prowadzonej działalności	Funkcja w strukturze LGD
1	Belina Robert	Społeczny	Fundacja Nauka- Sport- Rekreacja	Zastępca Przewodniczącego Rady
2	Bętkowska Anna	Publiczny	Ustawowa działalność Gminy	Członek zwyczajny
3	Budny Ewa	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
4	Budny Janusz	Społeczny	Osoba fizyczna	Prezes
5	Gmina Kołbiel Budyta Adam- Wójt Gminy	Publiczny	Ustawowa działalność Gminy	Członek Rady
6	Całka Paweł	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Rady
7	Górka Stanisław	Społeczny	Agencja Artystyczna Towarzystwo Teatralne pod Górkę	Członek Komisji Rewizyjnej
8	Jędrzejczak Marek	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
9	Kasprzak Krzysztof	Społeczny	Towarzystwo Przyjaciół Karczewa	Sekretarz Zarządu
10	Kasprzak Martyna	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Rady
11	Kuczyński Andrzej	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
12	Lach Wiktor	Społeczny	Stowarzyszenie Wspólnota Samorządowa Powiatu Otwockiego	Członek zwyczajny
13	Lechniak Edyta Beata	Publiczny	Gmina Celestynów	Członek Rady
14	Leśniewska Danuta	Społeczny	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nadbrzeż	Członek Rady
15	Łącka Iwona	Społeczny	Osoba fizyczna, rolnik	Członek zwyczajny
16	Łokietek Dariusz	Publiczny	Gmina Karczew	Członek Rady
17	Małek Marek	Społeczny	Klub Sportowy Advit	Członek zwyczajny
18	Molęda Stefan	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
19	Nastuła Wojciech	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
20	Niziołek Stanisław	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
21	Nowak Kazimierz	Społeczny	Osoba fizyczna, rolnik	Członek zwyczajny
22	Piędzyńska Lidia	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
23	Piwowarczyk Mirosław	Gospodarczy	Działalność Gospodarcza	Wiceprzewodniczący Komisji Rewizyjnej
24	Sadkowska Justyna	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
25	Sierpiński Władysław	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
26	Sikora Anna	Społeczny	Osoba fizyczna	Sekretarz Rady
27	Sobociński Wojciech	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
28	Sobota Witold	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
29	Sokół Monika	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
30	Szymański Bohdan	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
31	Tkaczyk Bartłomiej	Społeczny	Osoba fizyczna	Wiceprezes
32	Traczyk Stefan	Publiczny	Ustawowa działalność Gminy	Przewodniczący Komisji Rewizyjnej
33	Tywniuk Paweł	Społeczny	PTTK	Członek Zarządu
34	Uzarowicz Paweł	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
35	Gmina Sobienie Jeziory Wirtek Stanisław- Wójt Gminy	Publiczny	Ustawowa działalność Gminy	Członek Rady
36	Wójcik Wiesław	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
37	Zakrzewski Jacek	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
38	Zakrzewska Bożena	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
39	Wojda Jolanta	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Rady
40	Gas Bogdan Antoni	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
41	Kucharski Wojciech	Społeczny	Stowarzyszenie Absolwentów i Sympatyków 3 LO w Celestynowie	Członek zwyczajny

42	Kabala Mirosław	Społeczny	OSP w Dziecinowie	Członek Rady
43	Kozłowski Maciej	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek Rady
44	Książek Tomasz	Społeczny	Ludowy Zespół Sportowy „Wisła” Dziecinów	Członek zwyczajny
45	Falińska Renata	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
46	Pawlak Wojciech	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek zwyczajny
47	Wileńska Olga	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
48	Tchórznicka Magdalena	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
49	Kostyra Tomasz	Publiczny	Ustawowa działalność gminy	Członek Rady
50	Mucha Paweł	Publiczny	Ustawowa działalność gminy	Skarbnik
51	Zowczak Karolina	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Rady
52	Monika Laszuk	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
53	Bogdan Wiśniewski	Społeczny	Regionalna Sekcja Mazowiecka Polskiego Związku Żeglarzy Niepełnosprawnych	Członek zwyczajny
54	Małgorzata Górniak	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
55	Andrzej Kulka	Społeczny	OSP w Starym Zambrzykowie	Członek zwyczajny
56	Robert Laszuk	Gospodarczy	Działalność gospodarcza	Członek Rady
57	Dariusz Sokół	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Zwyczajny
58	Lucyna Krystyna Komorowska	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny
59	Magdalena Mąka	Publiczny	Ustawowa działalność gminy	Członek zwyczajny
60	Anna Iwona Bielicka	Społeczny	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nadbrzeż	Członek zwyczajny

Łącznie liczba członków Stowarzyszenia „Natura i Kultura” wynosi 60 osób fizycznych/prawnych, w tym w ramach poszczególnych sektorów:

- Publicznego – 9 członków (co stanowi 15%)
- Społecznego – 39 członków (co stanowi 65%)
- Gospodarczego – 12 członków (co stanowi 20%)

Osoby prawne będące członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia „Natura i Kultura” są to między innymi gminy Celestynów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Sobienie – Jeziory i Wiązowna.

Sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Natura i Kultura” działa w oparciu o obowiązujące przepisy prawa tj. na mocy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.), ustawy z dnia 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U.Nr. 64, poz. 427 z 2007r. z późn. zm.) oraz Rozporządzenie 1695/2005 lub 2006 Komisji Europejskiej

Ustawa Prawo o stowarzyszeniach dzieli członków na zwyczajnych i wspierających. W przyjętym statucie w Rozdziale III §11 za członka zwyczajnego stowarzyszenia uważa się osobę fizyczną, która:

- posiada pełną zdolność do czynności prawnych
- nie jest pozbawiona praw publicznych (spełnia warunki określone w ustawie – Prawo o stowarzyszeniach) .

oraz osobę prawną, w tym jednostkę samorządu terytorialnego (zgodnie z Ustawą z dnia 7 marca (Roz. III, § 11, pkt. 1).

Budowanie Lokalnej Grupy Działania traktowane jest jako proces ciągły, który w zasadzie nigdy się nie kończy. Stowarzyszenie LGD „Natura i Kultura” ma za sobą pewien etap powstawania Grupy Partnerskiej m.in.: dokonano identyfikacji partnerów i inicjatyw lokalnych, określono wspólne problemy i cele z nich wynikające a także został ustalony zakres i możliwości działań, co zawarto w opracowanej przy szerokim udziale miejscowego społeczeństwa i przyjętej przez LGD Lokalnej Strategii Rozwoju. Obecnie Stowarzyszenie LGD „Natura i Kultura” prowadzi prace nad aktualizacją Lokalnej Strategii Rozwoju.

LGD w toku swojego dalszego rozwoju planuje dalsze rozszerzenie skali działania, a co za tym idzie również liczby członków, którzy będą brali udział w inicjatywach na rzecz rozwoju obszaru. Należy również wziąć pod uwagę możliwość rezygnacji z pracy w LGD niektórych jej członków. Powoduje to konieczność realizacji stałych sukcesywnych działań mających na celu pozyskanie nowych członków.

LGD „Natura i Kultura” jest otwarta na rozszerzanie składu o nowe gminy, które jeszcze nie przystąpiły do programu Leader bądź o te, które z jakichś przyczyn zrezygnują z uczestnictwa w innej LGD. Partnerstwo planuje na bieżąco informować i zachęcać do skorzystania z możliwości przyłączenia się do działania w ramach LGD „Natura i Kultura”. Kampania informacyjno-promocyjna obejmie m.in. rozpowszechnianie idei współpracy w ramach Stowarzyszenia „Natura i Kultura”, informowania o kierunkach rozwoju, założonej i realizowanej misji Stowarzyszenia oraz dotychczasowych osiągnięciach. Planuje się również podejmowanie z sąsiednimi gminami bezpośrednich rozmów mających na celu poinformowanie o możliwości podjęcia współpracy w ramach Partnerstwa.

LGD Natura i Kultura jest otwarta również na współpracę z innymi Lokalnymi Grupami Działania zarówno z terenu kraju jak i z zagranicy. Inicjatywa ta będzie realizowana poprzez tworzenie wspólnych projektów współpracy. Jako grupa wiodąca LGD Natura i Kultura zrealizuje projekt NURT Niezwykły Urok Rzek – Turystyka, mający na celu zwiększenie wiedzy mieszkańców i turystów obszaru Partnerów Projektu na temat lokalnych rzek poprzez wydanie folderu- przewodnika. Rozumiejąc potrzebę budowania świadomości proekologicznej wśród mieszkańców obszaru LGD zrealizuje projekt OZE- „Odnawialne Źródła Energii Przyszłością Lokalnych Grup Działania”- promujący możliwości wykorzystywania alternatywnych źródeł energii. Kolejny planowany projekt -LOKART- Rękodzieło i rzemiosło artystyczne szansą rozwoju turystycznego i ochrony lokalnego dziedzictwa” będzie miał na celu odkrywanie, zachowanie i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz tradycyjnego rzemiosła artystycznego a także rozwój oferty kulturalnej terenu LGD w tych dziedzinach. Wartością dodaną będzie włączanie społeczności obszaru objętego LSR w działania projektowe. Inicjatywy, mające na celu poszerzenie składu LGD, będą realizowane równolegle do innych działań LGD i będą obejmowały m.in.:

- organizację spotkań informacyjnych dla miejscowej ludności oraz innych podmiotów. Uczestnicy tych spotkań będą na bieżąco informowani o zasadach uczestnictwa w LGD, jej roli i celach, zakresie możliwości i odpowiedzialności członków Partnerstwa;
- stałe informowanie o przedsięwzięciach podejmowanych przez LGD, priorytetach LSR i zasadach jej wdrażania. Ważnym elementem będzie przekazywanie informacji o efektach realizacji programu, o osiągniętych sukcesach, oraz o możliwościach rozszerzenia zakresu programu i pojawiających się instrumentach wsparcia; informowanie będzie miało miejsce w szczególności podczas organizowanych przez LGD spotkań z mieszkańcami ,ale również w toku większości podejmowanych inicjatyw;
- informowanie społeczności o działalności LGD i możliwościach przyłączenia się do Partnerstwa poprzez materiały informacyjno-promocyjne w postaci ulotek, folderów, kalendarzy, a także za pośrednictwem lokalnych mediów: prasa, radio czy telewizja;
- organizację spotkań informacyjno-promocyjnych dla sąsiednich gmin (nie należących do LGD) oraz zapraszanie ich do udziału w podejmowanych inicjatywach, w tym w szczególności działaniach kulturalnych – celem zachęcenia ich do przyłączenia się do Lokalnej Grupy Działania „Natura i Kultura”;
- otwartość na zgłaszanie nowych projektów, także przez osoby dotychczas spoza LGD;
- realizowanie działań zintegrowanych, przy realizacji których współpracować dla dobra regionu będą różne podmioty oraz miejscowa społeczność;
- promowanie regionu poprzez udostępnianie informacji na temat Lokalnej Grupy Działania i Programu Leader;
- prowadzenie działalności związanej z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju, poprzez doradztwo i pomoc w pisaniu wniosków, organizowanie spotkań informacyjnych i szkoleniowych na temat możliwości korzystania z funduszy unijnych;
- wszystkie informacje na temat podejmowanych przez LGD działań dostępne będą na stronie internetowej LGD;
- wdrażanie LSR poprzez opiniowanie i ocenę zgłaszanych przez społeczności lokalne na terenie działania LGD operacji (projektów).

Powyższe działania spowodują, iż Lokalna Grupa Działania postrzegana będzie w środowisku jako organizacja wiarygodna, otwarta na kolejnych partnerów i kolejne pomysły zgłaszane przez lokalne środowiska. Zapewni także oddolność realizacji Strategii uwzględniającej potrzeby miejscowego społeczeństwa.

1.4 STRUKTURA RADY PROGRAMOWEJ LGD „NATURA I KULTURA”, DO KTÓREJ WYŁĄCZNEJ WŁAŚCINOŚCI NALEŻY WYBÓR OPERACJI ZGODNIE Z ART. 62 UST. 4 ROZPORZĄDZENIA NR 1698/2005

W skład Rady programowej wchodzi 14 osób, reprezentujących 6 gmin Partnerstwa. Każda z gmin posiada w Radzie swoją reprezentację. Sektor społeczny stanowi 50% członków Rady, sektor gospodarczy 7,14 % Rady. Pozostałe osoby stanowi sektor publiczny.

Żaden z członków Rady nie jest pracownikiem biura lub członkiem innych władz Stowarzyszenia (Zarządu, Komisji Rewizyjnej)

Tabela 3 Dane członków Rady

LP	Imię i nazwisko członka / osoby reprezentującej członka	Nazwa członka, którego przedstawicielem jest dana osoba	Gmina , którą członek reprezentuje	Sektor, który reprezentuje członek
1	Robert Belina	Fundacja Nauka Sport Rekreacja	Celestynów	Społeczny
2	Adam Budyta	Gmina Kołbiel	Kołbiel	Publiczny
3	Tomasz Kostyra	Gmina Wiązowna	Wiązowna	Publiczny
4	Edyta Lechniak	Gmina Celestynów	Celestynów	Publiczny
5	Karolina Zowczak	osoba fizyczna	Osieck	Społeczny
6	Dariusz Władysław Łokietek	Gmina Karczew	Karczew	Publiczny
7	Paweł Całka	Osoba fizyczna	Kołbiel	Społeczny
8	Anna Sikora	Osoba fizyczna	Wiązowna	Społeczny
9	Stanisław Wirtek	Gmina Sobienie-Jeziory	Sobienie-Jeziory	Publiczny
10	Jolanta Wojda	Osoba fizyczna	Karczew	Społeczny
11.	Martyna Kasprzak	Osoba fizyczna	Sobienie Jeziory	Społeczny
12.	Mirosław Kabala	OSP w Dziecinowie	Sobienie Jeziory	Społeczny
13.	Danuta Leśniewska	Osoba fizyczna	Karczew	Społeczny
14	Robert Laszuk	Działalność gospodarcza	Celestynów	Gospodarczy
15.	Magdalena Mąka	Gmina Celestynów	Celestynów	Publiczny

Liczba członków Rady: 15

Przedstawiciele sektora publicznego: 6 (stanowią 40 % Rady)

Przedstawiciele sektora społecznego: 8 (stanowią 53,33 % Rady)

Przedstawiciele sektora gospodarczego: 1 (stanowią 6,67% Rady)

1.5 ZASADY I PROCEDURY FUNKCJONOWANIA LGD ORAZ ORGANU DECYZYJNEGO

Procedura naboru pracowników LGD - rozpoczęcie

Procedura naboru nowych pracowników w LGD obejmuje następujące czynności, dokumenty towarzyszące i zdarzenia:

I

Czynność 1: zamieszczenie na stronie internetowej www.naturaikultura.pl, na tablicy ogłoszeń, w siedzibie LGD Natura i Kultura, w Urzędach Gmin na obszarze Partnerstwa a także dodatkowo w Powiatowym Urzędzie Pracy i gazetach lokalnych - ogłoszenia rekrutacyjnego zawierającego spis **wymagań koniecznych i pożądaných** w odniesieniu do kandydatów do pracy w LGD, pozwalających na zatrudnienie osób gwarantujących profesjonalną obsługę organów LGD i beneficjentów

Dokumentacja towarzysząca 1: spis wymagań (sformułowany następnie w postaci ogłoszenia rekrutacyjnego zawierającego też informację o sposobie i terminie składania aplikacji)

Zdarzenie 1: udostępniony spis wymagań na dane stanowisko – w postaci ogłoszenia

II

Czynność 2: przyjmowanie i weryfikacja formalna otrzymanej dokumentacji aplikacyjnej oraz ogłoszenie listy kandydatów

Dokumentacja towarzysząca 2: komplet dokumentacji aplikacyjnej kandydata, oraz zestaw wymagań, lista kandydatów

Zdarzenie 2: ustalony termin rozmów kwalifikacyjnych

III

Czynność 3: rozmowy kwalifikacyjne z kandydatami

Dokumentacja towarzysząca 3: zestaw pytań do kandydata oraz jego odpowiedzi

Zdarzenie 3: podjęta decyzja o zatrudnieniu lub nie zatrudnieniu kandydata

IV

Czynność 4: poinformowanie kandydatów o wynikach rekrutacji oraz podpisanie umowy z wybranym kandydatem (w przypadku nie wybrania kandydata – obowiązuje „Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia trudności w zatrudnieniu pracowników spełniających wymagania konieczne”)

Dokumentacja towarzysząca: protokół z przeprowadzonego naboru, umowa o pracę

Zdarzenie 4: zatrudniony pracownik biura LGD

Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia trudności w zatrudnieniu pracowników spełniających wymagania konieczne

Po niepowodzeniu w zatrudnieniu pracownika rekrutacja zostanie powtórzona w niezmienionej formie lub podjęta zostanie uchwała o zmianie kryteriów naboru:

V

Czynność 5: decyzja o utrzymaniu lub zmianie kryteriów a następnie powtórne zamieszczenie ogłoszenia na stronie internetowej www.naturaikultura.pl, na tablicy ogłoszeń, w siedzibie LGD Natura i Kultura, w Urzędach Gmin na obszarze Partnerstwa a także dodatkowo w Powiatowym Urzędzie Pracy i gazetach lokalnych

Dokumentacja towarzysząca 5: spis wymagań (sformułowany następnie w postaci ogłoszenia rekrutacyjnego zawierającego też informację o sposobie i terminie składania aplikacji)

Zdarzenie 5: udostępniony spis wymagań na dane stanowisko – w postaci ogłoszenia

VI

Czynność 6: przyjmowanie i weryfikacja formalna otrzymanej dokumentacji aplikacyjnej, a w przypadku zmiany kryteriów także analiza wcześniej otrzymanej dokumentacji pod kątem spełniania nowych wymogów oraz ogłoszenie listy kandydatów

Dokumentacja towarzysząca 6: komplet dokumentacji aplikacyjnej kandydata, oraz zestaw wymagań, lista kandydatów

Zdarzenie 6: ustalony termin rozmów kwalifikacyjnych

VII

Czynność 7: rozmowy kwalifikacyjne z kandydatami

Dokumentacja towarzysząca 7: zestaw pytań do kandydata oraz jego odpowiedzi

Zdarzenie 7: podjęta decyzja o zatrudnieniu lub nie zatrudnieniu kandydata

VIII

Czynność 8: poinformowanie kandydatów o wynikach rekrutacji oraz podpisanie umowy z wybranym kandydatem (w przypadku nie wybrania kandydata – obowiązuje „Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia trudności w zatrudnieniu pracowników spełniających wymagania konieczne”)

Dokumentacja towarzysząca 8: protokół z przeprowadzonego naboru, umowa o pracę

Zdarzenie 8: zatrudniony pracownik biura LGD

Opisy stanowisk precyzujące podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach pracy

Bieżący okres programowania stawia przed Lokalną Grupą Działania szereg wyzwań. Sprawne pełnienie roli jednostki aktywizującej społeczność lokalną oraz przejrzyste dysponowanie środkami publicznymi wymaga niezwykle sprawnej

organizacji. Wymaga jej również nowa funkcja LGD –jednostki dysponującej środkami nie tylko z Osi 4 PROW, ale też z Osi 3 PROW, wskutek czego LGD stworzy coś na kształt instytucji wdrażającej.

Niewątpliwa złożoność funkcji LGD powoduje konieczność podziału realizowanych zadań pomiędzy wyodrębnione stanowiska, z precyzyjnie wyznaczonymi zakresami obowiązków i odpowiedzialności.

W związku z tym, Partnerstwo „Natura i Kultura” planuje utworzenie w biurze LGD 3 stanowiska pracy:

- kierownik biura
- specjalista ds. projektów
- specjalista ds. promocji

Aby sprawnie realizować stojące przed nimi zadania, pracownicy LGD muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie. Poniżej zamieszczono wymagania konieczne i pożądane, które będą stawiane podczas rekrutacji na dane stanowiska. Są one spójne z zakresem obowiązków zawartych w opisach poszczególnych stanowisk. Opisy te zawierają informację o obowiązkach pracowniczych, merytorycznych, uprawnieniach i zakresach odpowiedzialności i przedstawione są w załączniku nr 2 LSR (Opisy stanowisk pracowników LGD).

Tabela 4 Opisy stanowisk

	kierownik biura	specjalista ds. projektów	specjalista ds. promocji
Obowiązki	Podano w załączniku 2 LSR	Podano w załączniku 2 LSR	Podano w załączniku 2 LSR
Zakres odpowiedzialności	Podano w załączniku 2 LSR	Podano w załączniku 2 LSR	Podano w załączniku 2 LSR

Tabela 5 Zakładane wymagania wobec pracowników LGD

	kierownik biura	specjalista ds. projektów	specjalista ds. promocji
Wymagania konieczne:	Podano w załączniku 2 LSR	Podano w załączniku 2 LSR	Podano w załączniku 2 LSR
Wymagania pożądane (mile widziane):	Podano w załączniku 2 LSR	Podano w załączniku 2 LSR	Podano w załączniku 2 LSR

W związku z szerokim zakresem zadań, jakie pełni LGD w nowym okresie programowania, Stowarzyszenie musi zadbać o odpowiednie warunki techniczne i lokalowe biura. Biuro Stowarzyszenia „Natura i Kultura” jest umiejscowione w Karczewie przy ul. Kościelnej 57 Siedzibą biura są specjalnie przeznaczone na ten cel dwa pomieszczenia wraz z dostępem do Sali konferencyjnej. Zostało ono tak zaplanowane, aby mogło zapewnić przede wszystkim sprawną obsługę interesantów – w tym m.in. pomoc przy przygotowywaniu wniosków, szybki dostęp do najnowszych wiadomości, możliwość złożenia wniosku w wyznaczonych terminach. Wszystkie stanowiska pracy będą wyposażone w Internet oraz sprzęt biurowy, z którego będą mogli korzystać również interesanci.

Stowarzyszenie zapewnia siedzibę do posiedzeń Rady - niezależne pomieszczenie, gdzie Rada może pracować w wybranych przez siebie godzinach, ma dostęp do wszystkich dokumentów potrzebnych do wyboru operacji, możliwość organizacji prezentacji multimedialnych, zaproszenia innych osób w toku swojej działalności.

W biurze jest również wydzielone miejsce na archiwizowanie dokumentów, zabezpieczone zgodnie z przepisami (wstawiona jest szafa pancerna umożliwiająca archiwizowanie dokumentów).

Dokładny opis warunków technicznych i lokalowych stanowi załącznik do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR.

Zasady powołania członków/ osób reprezentujących członków organu decyzyjnego, uregulowane zapisami statutowymi

Rada jest wybierana przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia „Natura i Kultura” spośród członków tego zebrania (Statut rozdz. IV Władze Stowarzyszenia §19 i §20) – sprawdzić odniesienia do statutu będących przedstawicielami sześciu gmin obszaru LGD.

Członek rady nie może być równocześnie członkiem organu kontroli wewnętrznej lokalnej grupy działania ani jej zarządu i biura.

Rada w co najmniej 50% składa się z podmiotów, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – czyli partnerów gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet – wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków. (Statut rozdz. Rada § 19).

Szczegółowe informacje na temat powoływania członków władz znajdują się w załączonym do Wniosku Statucie LGD „Natura i Kultura”.

Zasady odwołania poszczególnych członków/ osób reprezentujących członków organu decyzyjnego, uregulowane zapisami statutowymi

1. Odwołanie członka Rady może nastąpić w przypadku:
 - a) utraty członkostwa Stowarzyszenia,
 - b) nieuczestniczenia w trzech kolejnych posiedzeniach (z wyłączeniem sytuacji, o których mowa w Regulaminie Rady),
 - c) rezygnacji członka Rady z pełnionej funkcji,
 - d) odwołania przez członka LGD będącego osobą prawną swego przedstawiciela,
 - e) złamania zasady bezstronności i poufności, której złożenie w formie pisemnej jest konieczne przy ocenie wniosków.
2. Odwołanie członka Rady przez Walne Zebranie odbywa się na wniosek:
 - a) Rady
 - b) Zarządu,
 - c) Komisji Rewizyjnej,
 - d) 1/3 członków zwyczajnych Stowarzyszenia,
3. Wniosek musi zawierać dane osobowe członka Rady oraz przyczynę odwołania.
4. Wniosek o odwołanie członka Rady, wnioskodawca składa do rozpatrzenia przez Walne Zebranie za pośrednictwem Zarządu Stowarzyszenia.
5. Członek Rady, którego wniosek dotyczy zostaje o tym poinformowany przez Zarząd w terminie 14 dni od daty wpływu wniosku.
6. Członek Rady, którego wniosek dotyczy ma prawo złożenia pisemnych wyjaśnień do Zarządu w terminie 14 dni od daty otrzymania wniosku.
7. Zarząd kieruje wniosek wraz z pismem wyjaśniającym na najbliższe posiedzenie Walnego Zebrania. Walne Zebranie decyduje o odwołaniu bądź nie odwołaniu członka Rady po zapoznaniu się z przedstawionymi dokumentami.

Odwołania członków Rady dokonuje Walne Zebranie zgodnie z zapisami statutowymi.

Procedura wyłączenia członka/ osoby reprezentującej członka organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywołać wątpliwości, co do jego bezstronności, w szczególności w przypadku ubiegania się przez tego członka o wybór jego operacji w ramach działania 4.1 Wdrażanie LSR, stanowiąca element regulaminu organizacyjnego LGD.

Procedura wyłączenia członka Rady jest elementem **regulaminu Rady, zawierającej szczegółowy opis procedury funkcjonowania Rady LGD.**

Procedura wyłączenia stanowi rozdział IX Regulaminu. Poniżej została przytoczona w całości.

PROCEDURA WYŁĄCZENIA CZŁONKA RADY OD UDZIAŁU W DOKONYWANIU WYBORU OPERACJI.

§ 25

1. Przed dyskusją i głosowaniem nad wyborem operacji członkowie Rady podpisują deklarację poufności i bezstronności (stanowi załącznik do Regulaminu Rady)
2. W głosowaniu i dyskusji nad wyborem operacji nie bierze udziału członek Rady, którego udział w dokonywaniu wyboru operacji może wywołać wątpliwości, co do jego bezstronności.
3. Z mocy prawa wykluczeniu podlegają:
 - 1) osoby składające wniosek
 - 2) osoby spokrewnione i spowinowacone w pierwszej linii z wnioskodawcą
 - 3) osoby zasiadające w organach lub będące przedstawicielami osób prawnych składających wniosek
4. W przypadkach innych niż wymienione w ust. 2 o wykluczeniu decyduje głosowaniem Rada.
5. Wykluczenie członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji skutkuje:
 - 1) Wykluczeniem z procedury oceny zgodności operacji z LSR,
 - 2) Wykluczeniem z wyboru operacji (głosowania nad podjęciem uchwały)
 - 3) Wykluczeniem z procedury odwołania od rozstrzygnięć Rady LGD w sprawie wyboru operacji

Załącznik nr 1 (do Regulaminu Rady)

DEKLARACJA POUFNOŚCI I BEZSTRONNOŚCI

Imię i nazwisko oceniającego:

Niniejszym oświadczam, że:

1. zapoznałem/zapoznałam się z Regulaminem Organizacyjnym Rady w ramach OSI 4– LEADER PROW
2. nie jestem podmiotem ubiegającym się o dofinansowanie
3. nie pozostaję w związku małżeńskim ani w faktycznym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, lub członkami władz osoby prawnej ubiegającej się o udzielenie dofinansowania. W przypadku stwierdzenia takiej zależności zobowiązuję się do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie przewodniczącego *posiedzenia* i wycofania się z **oceny danej operacji**.
4. nie pozostaję z podmiotem ubiegającym się o dofinansowanie w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do mojej bezstronności. W przypadku stwierdzenia takiej zależności zobowiązuję się do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie przewodniczącego *posiedzenia* i wycofania się z **oceny danej operacji**
5. zobowiązuję się, że będę wypełniać moje obowiązki w sposób uczciwy i sprawiedliwy, zgodnie z posiadaną wiedzą,
6. zobowiązuję się również nie zatrzymywać kopii jakichkolwiek pisemnych lub elektronicznych informacji,
7. zobowiązuję się do zachowania w tajemnicy i zaufaniu wszystkich informacji i dokumentów ujawnionych mi lub wytworzonych przeze mnie lub przygotowanych przeze mnie w trakcie lub jako rezultat oceny i zgadzam się, że informacje te powinny być użyte tylko dla celów niniejszej oceny i nie mogą zostać ujawnione stronom trzecim.

dnia-.....- 20....r.

PODPIS (miejsowość).....

1.6 KWALIFIKACJE I DOŚWIADCZENIE OSÓB WCHODZĄCYCH W SKŁAD ORGANU DECYZYJNEGO

Tabela ze szczegółowym opisem doświadczenia członków Rady stanowi załącznik nr 11 do wniosku o wybór LGD.

Członkowie Rady posiadają kwalifikacje oraz potwierdzone doświadczeniem umiejętności wystarczające do pełnienia obranej funkcji. Są to osoby posiadające wiedzę ekonomiczną, prawniczą, społeczną a także dogłębną wiedzę na temat obszaru oraz wysoką motywację prospołeczną. Przeważają osoby z wyższym wykształceniem – ponad 80% składu Rady. Co najmniej połowa członków Rady brała udział i ponosiła odpowiedzialność za realizację projektów współfinansowanych ze środków unijnych na obszarze Partnerstwa. Wśród członków Rady 3 osoby posługują się komunikatywnie językiem angielskim.

Ponieważ szczegółowy tabelaryczny opis doświadczenia członków Rady stanowi załącznik, poniżej znajduje się jedynie lista wraz ze skrótową informacją na ten temat.

1. Robert Belina

- Wykształcenie:
 - Wyższe: leśnictwo, na ukończeniu zarządzanie i marketing,
 - Studia podyplomowe: ekologiczne zagospodarowanie lasu
- Doświadczenie:
 - Nadleśnictwo Celestynów,
 - Zespół Parków Krajobrazowych Mazowieckiego, Chojnowskiego i Brudzeńskiego
- Szkolenie - Środki unijne: mała retencja w lasach

2. Adam Budyta

- Wykształcenie:
 - Studium Nauczycielskie w Siennicy – nauczyciel techniki
 - WSP im. KEN w Krakowie – licencjat
 - AGH In. Stanisława Staszica w Krakowie – magister inżynierii materiałowej
 - Uniwersytet Warszawski – studia podyplomowe polityki i zarządzania oświatą
- Doświadczenie:
 - Dyrektor Szkoły Podstawowej w Kołbieli
 - Wójt Gminy Kołbiel

3. Edyta Lechniak

- Wykształcenie
 - + podyplomowe studia rachunkowości i finansów, obecnie 1-y rok studiów doktoranckich - zarządzanie
 - szkoła podstawowa Otwock – nauczyciel, 3 lata
 - Doświadczenie
 - Temik-Finance -sekretarka,
 - własna działalność gospodarcza- 6 lat
 - Invest-Bank, weryfikator kredytowy – 2 lata
 - od 2006- obecnie Urząd Miejski w Karczewie - aktualizacja
- Szkolenia:
 - Zasady i tryb zlecania zadań organizacjom pozarządowym, kontrola tych zadań i rozliczanie dotacji,
 - naruszenie dyscypliny finansów publicznych,
 - inwestycje czyli środków trwałych w budowie,
 - zasady ewidencji - wartości niematerialne i prawne,

- ewidencja wydatków w jednostkach budżetowych,
- ewidencja środków trwałych,
- zamknięcie roku budżetowego.

4. **Dariusz Władysław Łokietek**

- Wykształcenie
 - Wyższe + podyplomowe studia zarządzania nieruchomościami
- Doświadczenie
 - 1986-1987 Rolnicza Spółdzielnia Pracy „Agronom”-Karczew
 - 1988-1994 Urząd Miasta i Gminy, z-ca naczelnika Karczew
 - 1996-Idzielnia Rolnicza Mazowsze, z-ca kierownika działu technicznego,
 - 1996-2002 Spółdzielnia Mieszkaniowa „Mazowsze” Otwock, dyrektor
 - 2002-obecnie Urząd Miejski w Karczewie, burmistrz
 - Szkolenia
 - Profesjonalne Zarządzanie Gminą,
 - Nowe prawa i obowiązki kierownika jednostki w świetle ustawy o finansach publicznych,
 - bhp pracodawcy,
 - proces obsługi inwestorów zagranicznych,
 - psychologiczne aspekty zarządzania w szkole,
 - odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych,
 - ocena i motywacja pracowników,
 - nowy okres programowania „Program Operacyjny Kapitał Ludzki”
 - profesjonalna kadra kierownicza w administracji samorządowej Mazowsza,

5. **Anna Sikora**

- Wykształcenie
 - Studia magisterskie na kierunku Socjologia: Komunikowanie społeczne i doradztwo,
 - Równoległe Studia Pedagogiczne,
 - Podyplomowe Studium Ewaluacji Projektów Finansowanych przez UE
- Doświadczenie:
 - Urząd Gminy Wiązowna – Inspektor ds. funduszy
 - Urząd Gminy Wiązowna - Podinspektor Gminnego Centrum Informacji,
 - Urząd Miejski w Karczewie – Inspektor w Wydziale Rozwoju i Strategii
 - szkolenie „Gminne Centra Informacji-usługi rynku pracy bliżej klienta” (projekt współfinansowany przez EFS);
- Szkolenia:
 - szkolenie Public Relations (Instytut Doradztwa Regionalnego i Europejskiego);
 - szkolenie: „Podstawy Fundraisingu – skuteczne pozyskiwanie funduszy” (Polskie Stowarzyszenie Fundraisingu);szkolenie „Finansowe instrumenty wsparcia samorządów gmin na obszarach wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 - Oś. III PROW i Oś. IV LEADER (Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego)
 - - Przygotowanie do udziału w programie Leader w ramach osi IV PROW (Urząd Marszałkowski, FAOW)

6. **Stanisław Wirtek**

- Wykształcenie:
 - średnie

- Doświadczenie:
 - Urząd Gminy Sobienie-Jeziory,

8. Jolanta Wojda

- Wykształcenie:
 - Wyższe
- Doświadczenie
 - Firma audytorska TAKSA AB S.A. – 10 lat
 - Urząd Miejski w Karczewie
- Szkolenia:
 - Budowanie pozytywnego wizerunku (Agencja Rozwoju Mazowsza S.A.);
 - kurs języka migowego (Polski Związek Głuchych Centrum Edukacji Języka Migowego)
 - szkolenie Radzenie sobie z konfliktami i stresem
 - Zarządzanie czasem z elementami asertywności
 - Kurs z zakresu funkcjonowania administracji rządowej
 - Kurs Ratownictwo medyczne w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej w dziedzinie bhp
 - Profesjonalna obsługa sekretariatu
 - Jak postępować ze skargami i wnioskami
 - Szkolenie w zakresie ochrony informacji niejawnych
 - Przyjmowanie, rejestrowanie i załatwianie skarg i wniosków w Urzędzie (Mazowieckie Centrum Edukacji Samorządowej)
 - Podstawy Kodeksu Postępowania Administracyjnego (Akademia Kształcenia OMNIBUS)
 - Szkolenie z zakresu: profilaktyka wypalenia zawodowego, techniki komunikacyjne – radzenie sobie z „trudnym” klientem, zarządzanie czasem

9. Paweł Całka

- Wykształcenie
 - wyższe : administracja UKSW,
- Doświadczenie
 - od 2007 – Urząd Gminy Kołbiel
- Szkolenia
 - 2009 – „Funkcja archiwisty zakładowego i referenta kancelaryjnego” organizowane przez Stowarzyszenie Archiwistów Polskich

10. Karolina Zowczak

- Wykształcenie:
 - Studia inżynierskie na kierunku Architektura Krajobrazu
 - Studia podyplomowe w zakresie prawa administracyjnego i samorządowego z elementami prawa europejskiego
- Doświadczenie:
 - 02.2004 – 12-2004 Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „AGAT” Maria Perekietka – sprzedawca
 - 11-2005 – 10-2007 Własna działalność gospodarcza
 - Urząd Gminy Osieck
- Szkolenia:
 - Kurs „ABC Przedsiębiorczości”
 - Cykl szkoleń Zarządzanie projektami europejskimi według metodyki Project Cycle Managment: Wprowadzenie do metodyki Project Cycle Managment, skuteczne zarządzanie projektami, wykorzystanie narzędzia informatycznego wspierającego zarządzanie projektami- Victoria Project Manager,

- Prawo Zamówień Publicznych w projektach podlegających współfinansowaniu w ramach RPO WM 2007-2013
- Zarządzanie projektami w projektach podlegających współfinansowaniu w ramach RPO WM 2007-2013
- Biznes plan w projektach podlegających współfinansowaniu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013
- Prawo zamówień publicznych dla początkujących
- Praktyczne wypełnianie wniosku na Małe Projekty
- Podstawy wdrażania i rozliczania projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013

11. Martyna Kasprzak

- Wykształcenie:
 - studia magisterskie na kierunku filologia polska
- Doświadczenie:
 - 01.03.2003 – 31.12.2003 – Urząd Gminy Sobienie Jeziory – staż – pracownik Gminnego Ośrodka Informacji Europejskiej
 - 01.01.2004 – Urząd Gminy Sobienie Jeziory – podinspektor ds. integracji europejskiej
- Szkolenia:
 - Fundusze strukturalne UE w Polsce 2004-2006, Realizacja projektów przez JST (SPO-Rolny, System oceny i wyboru wniosków) – organizator Fundacja Rozwoju w Warszawie
 - Zarządzanie projektem realizowanym w ramach ZPORR – studium przypadku – Fundacja Rozwoju w Warszawie
 - Metodologia budowy Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich
 - Aspekty prawne oraz zagadnienia finansowe działalności Lokalnych Grup Działania
 - Zarządzanie projektami w ramach projektu Akademia Unijna II
 - Praktyczne wypełnianie wniosku na „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”
 - Praktyczne wypełnianie wniosku na „Małe Projekty”

Finansowe instrumenty wsparcia samorządów gmin na obszarach wiejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013

12. Tomasz Kostyra

- Wykształcenie:
 - 1992 – 2001 studia magisterskie na Wydziale Rolniczym SGGW, kierunek ochrona roślin
 - Rok 2000 Wydział Ekonomiczno-Rolniczy Zakładu Historii i Międzynarodowych Stosunków Politycznych SGGW – Dwusemestralny cykl seminariów na temat Unii Europejskiej, problemów związanych z dostosowaniem Polski do struktur unijnych
 - 2001 – 2001 Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie – Trzysemestralne Studia Podyplomowe w zakresie prawa samorządowego
- Doświadczenie:
 - 08.02.1007 – własna działalność gospodarcza – zakładanie i konserwacja terenów zieleni
 - 03.09.2001 – 28.06.2002 – Mazowiecka Izba Rolnicza, starszy referent
 - 28.06.2011 – 1.06.2004 – Mazowiecka Izba Rolnicza, Specjalista
 - 1.06.2004 – 31.01.2010 – Mazowiecka Izba Rolnicza, Kierownik Oddziału Warszawskiego Biura MIR
 - 1.02.2010 – 31.12.2011 – LGD Natura i Kultura, Kierownik Biura,
 - 1.01.2011 – nadal – Zastępca Wójta Gminy Wiązowna
- Szkolenia:
 - kurs dla doradców rolno środowiskowych
 - kurs dla doradców zasad wzajemnej zgodności

- szkolenie w zakresie Wspólnej Polityki Rolnej oraz rynków rolnych w kontekście integracji europejskiej
- szkolenia na temat zasad tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych
- szkolenie dla trenerów „Turystyka wiejska jako jeden z elementów rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”

13. Mirosław Kabala

- Wykształcenie:
 - średnie
- Doświadczenie:
 - Własne gospodarstwo rolne
 - Skarbnik OSP Dziecinów

14. Danuta Leśniewska

- Doświadczenie:
 - Gminna Spółdzielnia „SCH”-kierownik d/s handlu
 - Zakłady Mięsne – Karczew – kierownik d/s handlu
 - Wojskowa Komenda Uzupelnień Otwock
- Szkolenia i certyfikaty
 - Certyfikat-Sołtyski Liderki Wiejskie
 - Zarządzanie Wsią – lipiec 2006-marzec 2008

15. Robert Laszuk

- Wykształcenie:
 - Wyższe – Wydział Filozofii Chrz. Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, kierunek psychologia

1.7 DOŚWIADCZENIE LGD I CZŁONKÓW LGD W REALIZACJI OPERACJI

Szczegółowe informacje na temat doświadczenia LGD i jej członków zamieszczono w postaci załącznika do wniosku o wybór LGD. Poniżej zamieszczono streszczenie danych informacji.

Doświadczenie LGD obejmuje duży projekt, którego celem było utworzenie LGD oraz opracowanie strategii – ZSRROW. Kompleksowość podejmowanych działań, odpowiedzialność i wysiłek, jakiego wymagała ich realizacja stanowiły sprawdzian funkcjonowania LGD. Szczegółowe informacje dotyczące tego projektu, zostały przedstawione poniżej

❖ Projekt „Natura i Kultura” w ramach działania 2.7 Pilotażowy Program Leader+ - schemat I zrealizowany w 2006 r.

Przytoczone doświadczenie poszczególnych członków LGD sięga 1999 roku, jednak większa część koordynowanych i realizowanych przez członków LGD przedsięwzięć zrealizowana została po 2000 roku; większość z nich uzyskała dofinansowanie ze środków unijnych, co wymagało dodatkowych działań ze strony odpowiedzialnego podmiotu. Szczególnym wyróżnikiem korzystania ze środków unijnych jest konieczność zabiegania, konkurowania o nie. Kolejnym – drobiazgowo sprawozdawanie zrealizowanych działań, uzasadnianie podjętych decyzji. Liczba zrealizowanych inwestycji świadczy korzystnie o zdolności do organizacji obszernych i wymagających ponoszenia dużej odpowiedzialności projektów. Poniżej scharakteryzowano pokrótce rodzaj zrealizowanych projektów:

Gmina Celestynów:

W latach 2006 – 2008 Gmina Celestynów wykonała trzy duże projekty z zakresu budowy kanalizacji (Celestynów, Pogorzelski) oraz sieci wodociągowej (Ponurzyca), których wartość wynosiła łącznie 9 422 352,00 zł.

Dwa pierwsze projekty zrealizowane zostały z wykorzystaniem środków własnych oraz kredytu. Budowa sieci wodociągowej sfinansowana była częściowo ze środków pomocowych.

2009:

- wykonanie studni głębinowej w Stacji Uzdatniania Wody,
- remont drogi Ponurzyca-Podbiel,
- dokumentacja techn. Remontu i odwodnienia ul. Poniatowskiego,
- projekt przebudowy drogi wojewódzkiej ul. Regucka,
- dokumentacja na budowę sieci wodociągowej w ul. Wojska Polskiego w Celestynowie,
- budowa chodnika w ul. Reguckiej,
- budowa boiska do piłki koszykowej na terenie szkoły w Starej Wsi, koszt 1 750 009zł
- remont ul. Akacyjnej w Zabieżkach,
- termomodernizacja i remont sali gimnastycznej w Zespole Szkół w Celestynowie,
- budowa oświetlenia ulicznego Dąbrówka, Zabieżki, Pogorzelski, Stara Wieś.

2010:

- wykonanie przyłączy sanitarnych Pogorzelski,
- projekt bud. i wykonawczy kanalizacji sanitarnej w Starej Wsi i Dąbrówce,
- remont elewacji budynku SPZOZ w Celestynowie,
- remont ul. Mokrej,
- wykonanie kanalizacji zadanie IX,
- remont ul. Prusa,
- budowa odwodnienia w ul. Żurawiej w Celestynowie

W maju 2010r., miało miejsce oficjalne otwarcie boiska Orlik 2012 w Celestynowie.

Gmina Karczew:

W latach 2002 – 2009 na terenie gminy zrealizowane zostały m.in. następujące projekty:

- Budowa boiska wielofunkcyjnego Gimnazjum + oświetlenie
- Remont podłogi w Miejskiej Hali Sportowej
- Budowa Przedszkola na os. Ługi
- Wymiana okien w placówkach oświatowych

- Modernizacja pawilonu handlowego na cele kulturalne i służby zdrowia
- Budowa ul. ks. B. Miziołka
- Budowa ul. Sienkiewicza
- Remont kapitalny ul. Boh. Westerplatte
- Modernizacja stacji uzdatniania wody SUW- Glinki
- Budowa wodociągu os. Warszawska z przyłączami
- Budowa sieci i przyłączy wodociągowych ul. Karczówek, Przechodnia
- Budowa kanału sanitarnego ul. Podlaskiej, Wschodniej, Brzozowej
- Zakup samochodu strażackiego dla OSP
- Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zakupy wyposażenie- program kapitał ludzki
- Zakup wyposażenia dla OSP
- Dofinansowanie realizacji przez powiat sygnalizacji na skrzyżowaniu ul. Bema i Mickiewicza
- Współfinansowanie budowy chodników przy drogach powiatowych
- Remont wejścia do budynku Urzędu Miejskiego z budową parkingu
- Zakup świątecznych iluminacji ulicznych.

Projekty te finansowane były częściowo ze środków własnych a częściowo ze środków pomocowych (min. RPO, środki budżetowe, ministerialne) oraz kredytów z WFOŚiGW. Łączna wartość projektów wynosiła 16 096 161,00 zł.

Gmina Kołbiel:

W latach 2004 – 2008 Gmina Kołbiel zrealizowała z wykorzystaniem środków własnych, środków, Samorządowego Instrumentu Wsparcia Rozwoju Mazowsza oraz środków unijnych i kredytów WFOŚiGW następujące inwestycje:

- Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w Gminie Kołbiel
- Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Kołbiel
- Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kołbiel - działanie I
- Wymiana pokrycia dachowego w Szkole Podstawowej w Rudzienku
- wyposażenie Ośrodka Zdrowia
- Modernizacja drogi gminnej w Siwiance
- Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Kątach
- Budowa boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Kołbiel
- Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Człekówce
- Wyposażenie placów rekreacyjno sportowych
- Budowa drogi w miejscowości Podgórzno i miejscowości Oleksin
- Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kołbiel i Gadka -działanie 2
- Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Kołbieli
- Remont dróg gminnych w miejscowościach Radachówka i Stara Wieś Druga
- Budowa Sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Człekówce
- zakup sprzętu samochodu dla OSP

wartość ww. projektów wynosiła 18.255.797,13 zł.

Gmina Sobienie-Jeziory

W latach 2005 – 2010 zrealizowanych zostało na terenie gminy Sobienie-Jeziory ponad 50 projektów obejmujących m.in. budowę dróg, oświetlenia, remonty szkół, budowę kanalizacji, budowę boisk sportowych, modernizację placu zabaw oraz projekty o charakterze edukacyjnym. Inwestycje zrealizowano częściowo ze środków własnych (niektóre projekty wyłącznie ze środków własnych) a częściowo ze środków Budżetu Województwa, przy wsparciu środków z WFOŚiGW a także ze środków EFS.

Gmina Osieck

W latach 2006- 2009 Gmina Osieck zrealizowała projekty w wysokości 2 952 562,87 zł. Wśród projektów znajdowały się:

- Pilotażowy program budowy 13 kompletów przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków
- Budowa drogi gminnej Stare Kościeliska - Nowe Kościeliska
- Pilotażowy Program rozbudowy systemów szerokopasmowego dostępu do Internetu
- Program Integracji Społecznej
- Remont pomieszczeń oddziału przedszkolnego w budynku Szkoły Podstawowej w Augustówce

Projekty te były sfinansowane ze środków budżetu Województwa (Samorządowy Instrument Wsparcia Rozwoju Mazowsza) oraz środków unijnych.

W latach 2009 – 2010 Gmina Osieck zrealizowała

- Budowę kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków w Osiecku,
- Odnowę nawierzchni w Rynku w Osiecku,
- Kompleksowy program budowy 157 szt. przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków w 9 miejscowościach na terenie gminy Osieck

Projekty te były sfinansowane ze środków unijnych oraz z budżetu Województwa (Samorządowy Instrument Wsparcia Rozwoju Mazowsza).

Gmina Wiązowna

Od 1999 do chwili obecnej Gmina zrealizowała i realizuje szereg projektów inwestycyjnych oraz społecznych, na które systematycznie pozyskuje dofinansowanie. Podczas realizacji projektów korzystano zarówno ze środków własnych, jak i pomocowych, w tym budżetowych oraz unijnych (przedakcesyjnych i poakcesyjnych).

Wśród zrealizowanych i nadal realizowanych projektów inwestycyjnych znajdują się m.in. projekty związane z budową dróg, chodników i oświetlenia, infrastruktury sportowej (sale gimnastyczne, boiska sportowe), doposażenie punktów żywienia, remont Izby Regionalnej, termomodernizacje budynków szkolnych oraz przedszkolnych, budowa gimnazjum, kanalizacji oraz wodociągów a także budowa Wiązowskiego Centrum Kultury, doposażenie punktów żywieniowych, zakup nowoczesnych samochodów ratowniczo-gaśniczych dla OSP. Wśród projektów, które otrzymały najwyższą kwotę dofinansowania są projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013:

- „Zminimalizowanie zagrożeń ekologicznych, chemicznych i katastrof drogowych w Otulinie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, w rejonie D.K. nr 2 i 17 poprzez zakup nowoczesnych samochodów ratowniczo-gaśniczych dla OSP z terenu Gminy Wiązowna” – całkowita wartość projektu 2.597.630,00
- „Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogi krajowej nr 17 Warszawa-Lwów poprzez budowę dróg gminnych w Gminie Wiązowna” – całkowita wartość projektu 15.922.427,91
- „Budowa Wiązowskiego Centrum Kultury – zwiększenie atrakcyjności kulturalnej regionu Mazowsza” – całkowita wartość projektu 10.557.199,15

W ramach projektów społecznych m. in.:

- Zajęcia ze środków Funduszu Zająć Sportowo-Rekreacyjnych dla Uczniów – wyjazdy na basen
- Modernizacja SUW Majdan
- Nauczanie języka angielskiego w klasie pierwszej szkoły podstawowej
- Nauczanie języka angielskiego w klasie pierwszej i drugiej szkoły podstawowej
- Wyprawka szkolna
- „Edukacja ekologiczna – konkurs dla dzieci i młodzieży z Gminy Wiązowna”
- „Izba regionalna – nasza przeszłość, teraźniejszość i przyszłość” – Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- Zakup i instalacja zestawów do monitoringu wizyjnego
- Zakup lektur dla bibliotek szkolnych
- Nauczanie języka angielskiego w klasach pierwszych i drugich
- Wyprawka szkolna
- Program „Tu mieszkam, żyję i tworzę”

- Program "Przedszkolak na polskich drogach i drózkach"
- Programy „Ćwiczymy i bawimy się z Misiem Uszatkiem"
- Program „Mały artysta”
- „UCZEŃ NA WSI – pomoc w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne”
- „Program Aktywizacji Społeczno-Zawodowej osób bezrobotnych z terenu Gminy Wiązowna” - POKL
- „Wzmocnienie potencjału i modernizacja zarządzania Gminą Wiązowna” - w ramach POKL
- „Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe - Zagrajmy o sukces” – w ramach POKL

2. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO LSR WRAZ Z UZASADNIENIEM JEGO WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI

2.1 WYKAZ GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD LGD „NATURA I KULTURA”

Obszar, dla którego jest sporządzana Lokalna Strategia Rozwoju obejmuje sześć sąsiadujących ze sobą gmin położonych w województwie mazowieckim, w powiecie otwockim: Celestynów (identyfikator gminy 141703 2), Karczew (141704 2), Kołbiel (141705 2), Osieck (141706 2), Sobienie-Jeziory (141707 2) i Wiązowna (141708 2). Wszystkie gminy są typu wiejskiego (zgodnie z przepisami art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 roku o statystyce publicznej (Dz.U.88.439)).

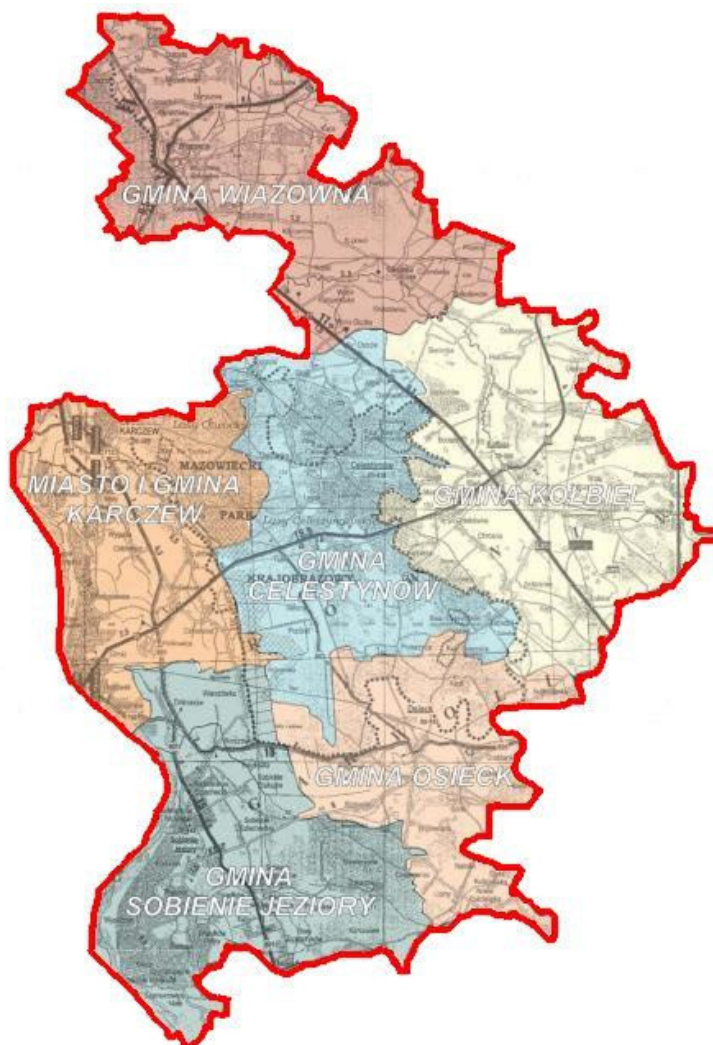
Na dzień 31 grudnia 2006 roku w wyżej wymienionych gminach zameldowanych na pobyt stały było 54,610 osób.

Żadna z gmin należących do obszaru LSR w ramach inicjatywy „Natura i Kultura”, będąca członkiem Stowarzyszenia „Nauka i Kultura”, tj. Celestynów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory i Wiązowna nie jest członkiem innej LGD, która ubiega się o wybór do realizacji LSR w ramach Programu, ani podmiotem, który zobowiązał się do współpracy w zakresie realizacji LSR, zwanym dalej „partnerem”, z inną LGD.

2.2 UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE, GEOGRAFICZNE I PRZYRODNICZE

Mapa obszaru

Rysunek 1 Mapa obszaru działania LGD „Natura i Kultura”

Źródło: mapa powiatu otwockiego, opracowanie własne

Powierzchnia gmin wchodzących w skład LGD „Natura i Kultura” wynosi łącznie 546 km². Obszar poszczególnych gmin kształtuje się następująco: Celestynów 88 km², Karczew 81 km², Kołbiel 108 km², Osieck 68 km², Sobienie-Jeziory 98 km², Wiązowna 102 km². Cały opisywany obszar leży w centralnej części województwa mazowieckiego w powiecie otwockim, granicząc od północy i wschodu z powiatem mińskim, od południa i wschodu z powiatem garwolińskim, od zachodu z grójeckim, piaseczyńskim i warszawskim.

Położenie, ukształtowanie powierzchni i spójność przestrzenna

Teren LGD obejmuje w zasadzie dwa naturalne podregiony Niziny Mazowieckiej tj. Dolinę Środkowej Wisły i Równinę Garwolińską oraz małym fragmentem Równinę Wołomińską. Omawiany obszar został ostatecznie ukształtowany w trzecio i czwartorzędzie głównie w wyniku działalności lodowca podczas zlodowacenia środkowopolskiego i krakowskiego, zbudowany z osadów lodowcowych, wypełniających wielką nieckę trzeciorzędową. Ukształtowanie terenu jest wynikiem działalności lodowca oraz wód polodowcowych powstałych w skutek jego roztopienia. Lodowiec posuwając się z północy na południe, niósł ze sobą różnorodny materiał (piasek, żwir, kamienie, glazy narzutowe itp.) porwany na trasie wędrowki. Materiałem tym lodowiec wypełniał wszelkie napotkane nierówności terenu, zagłębienia, tworząc tzw. moreny denne. W okresach ocieplenia klimatu, gdy czoło lodowca zatrzymywało się, a następnie cofało się na północ, zgromadzony materiał pozostawał, tworząc do dziś zachowane, małowicze wały i wzniesienia, z reguły usytuowane równoleżnikowo, tzw. moreny czołowe. Inną polodowcową formą krajobrazu są tzw. pradoliny przebiegające ze wschodu na zachód. Zostały one ukształtowane przez wody powstałe z topnienia lodowca. Wody te płynęły przed jego czołem na zachód w kierunku Morza Północnego.

Na bogactwo form krajobrazowych składają się tu łańcuchy wydm, których względna wysokość dochodzi nawet do 20 m. Szczególne nagromadzenie form wydmowych znajduje się w okolicach Reguła i Ponurzyca. Rejon ten ze względu na swoje ukształtowanie posiada nawet nazwę Gór Ponurzyckich. Zagłębienia śródwymowe, często zabagnione, przelomowe odcinki rzek Świdra i Mieni, oraz liczne dolinki strumieni zasilają Bagno Całowanie. Rozległe, ciągnące się od rezerwatu "Na Torfach" aż do Pogorzeli Osieckiej i Sobienek, częściowo zamienione na łąki i pastwiska, bagno dopełnia obrazu charakterystycznego dla dawnego, południowo-wschodniego Mazowsza.

Uwarunkowania przyrodnicze

Klimat

Obszar działania LGD „Natura i Kultura” leży, jak cała Polska, w zasięgu klimatu umiarkowanego, przejściowego, a w jego ramach w Krainie Mazowiecko-Podlaskiej (region centralny). Klimat ten charakteryzuje się przewagą wpływów kontynentalnych, większą od przeciętnej amplitudą temperatur, dość długim i wczesnym latem oraz chłodniejszą i dłuższą zimą (szczególnie na wschodzie regionu). Czas trwania lata 90 – 95 dni a zimy 80 – 90 dni. Średnia temperatura stycznia to -3 stopnie C a lipca powyżej 18 stopni C. Średnie roczne wahania temperatury wynoszą 22 – 23 stopnie C. Średni opad roczny wynosi 450 – 550 mm. Okres wegetacji roślin wynosi 200 – 210 dni. Długość zlodowacenia rzek wynosi 40 – 80 dni.

Analizowany obszar cechuje znaczna różnorodność czynników klimatycznych. Na kształtowanie się warunków klimatycznych ma wpływ piaszczyste i na ogół suche podłoże, mały udział terenów zabudowanych, znacznie mniejsze zanieczyszczenie atmosfery w stosunku do Warszawy. Klimat tego rejonu charakteryzuje się m.in. osłabieniem prędkości wiatrów (dzięki znacznej lesistości), dużym udziałem dni bezwietrznych, zmniejszoną amplitudą dobowych wahań temperatury. Korzystne warunki bioklimatyczne, panujące na tym terenie, decydować mogą o rozwoju funkcji letniskowych terenu.

Gleby

Struktura gleb występujących na omawianym terenie jest dość urozmaicona. Nad Wisłą są to mady powstałe w wyniku osadzania się materiału niesionego przez rzekę, są one różnego rodzaju (przeważnie piaszczyste). Na pozostałym obszarze dominują dwa rodzaje gleb bielcowych: piaszkowe (wytworzone z piasków luźnych, słabogliniastych i gliniastych) i gleby wytworzone z gliny zwalowej oraz piasków naglinowych i naitowych. Ponadto w górnym biegu Świdra i na południe od Otwocka występują niewielkie partie gleb bagiennych (torfowe i murszowe). Gleby bielcowe piaszkowe, ubogie w próchnicę i składniki pokarmowe, charakteryzujące się złymi stosunkami wodnymi nie najlepiej nadają się pod uprawy rolne. Aż 92% gruntów znajduje się w IV, V i VI klasie bonitacyjnej.

Bogactwa naturalne

Podstawowe bogactwa naturalne obszaru LGD to surowce ilaste (wykorzystywane w przemyśle cementowym) i kruszywo naturalne (stosowane w budownictwie i drogownictwie). Eksploatacja prowadzona jest na terenie gminy Kołbiel, duże złoża zostały także wstępnie rozpoznane na terenie gminy Karczew. Ponadto na terenie LGD znajdują się niewielkie obszary występowania piasków i żwirów, które lokalnie eksploatowane są systemem gospodarczym dla potrzeb własnych przez okolicznych mieszkańców, co jest działaniem niezgodnym z obowiązującym prawem. Ewentualne znaczenie użytkowe perspektywicznych złóż kopalin ogranicza często ich lokalizacja na obszarach kompleksów leśnych i terenów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, na ogół podlegających ochronie na mocy przepisów szczegółowych.

Głównie na terenie gmin Sobienie-Jeziory, Celestynów i Karczew znajdują się złoża torfów. Szczególnie w rejonie Warszówki, na terenie gminy Sobienie-Jeziory są one eksploatowane gospodarczo, bez zachowania wymogu otrzymania koncesji na wydobycie.

W gminie Sobienie-Jeziory prowadzone są prace poszukiwawczo – rozpoznawcze ropy naftowej i gazu ziemnego. Złoża gazu mogą mieć w rejonie Sobień i Osiecka perspektywiczne znaczenie. Obecnie we wsi Sewerynów (gm. Sobienie-Jeziory) trwają przygotowania do wydobycia gazu ziemnego.

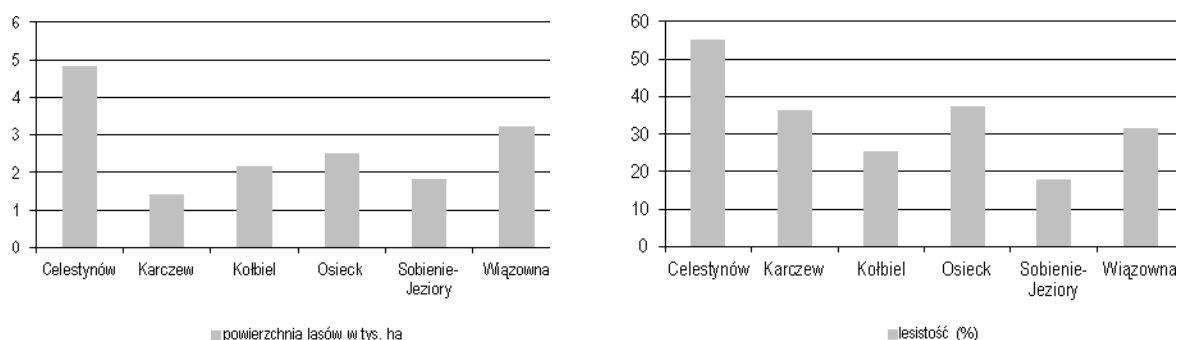
W Sobieniach Kielczewskich w ramach prac poszukiwawczych złóż ropy i gazu ziemnego prowadzonych w latach 70-tych rozpoznano występowanie wód termalnych o temperaturze na wypływie 32 stopni C.

Lasy, fauna i flora

Pod względem lesistości obszar sześciu analizowanych gmin jest bardzo zróżnicowany. Charakteryzuje się obecnością zwartego kompleksu leśnego usytuowanego w centralnej części terenu (ciąg lasów otwockich, celestynowskich i osieckich) oraz dość dużą liczbą rozdrobnionych kompleksów leśnych znajdujących się we wschodniej jego części (wschodnie części gmin Kołbiel i Wiązowna). Niemal bezleśny pozostaje zachodni pas omawianego terenu (gm. Sobienie-Jeziory, Karczew). Jednak fragmenty nadwiślańskich lasów łęgowych, zachowanych właśnie w zachodniej części dwóch wspomnianych gmin, mimo niewielkiej powierzchni należy uznać za jedno z najcenniejszych siedlisk leśnych.

Łączna powierzchnia lasów na terenie LGD wynosi 16 tysięcy ha, co daje łączną lesistość (stosunek powierzchni lasów do całkowitej powierzchni obszaru) na poziomie 29%, co odpowiada mniej więcej poziomowi lesistości Polski.

Wykres 2 Powierzchnia lasów i lesistość

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Podstawowym gatunkiem lasotwórczym jest sosna tworząca przede wszystkim bory suche, rzadziej bory świeże lub mieszane. Na terenach najbardziej jałowych, głównie wydumowych, występują suche bory sosnowe typu chrobotkowego (porostowe). Spotykane tu sosny są najczęściej niewyrośnięte, krępe, często skartowaciale. Domieszkę stanowi w tych borach brzoza brodawkowata, jarzębina i w niewielkich ilościach dąb. W podszczytu, poza odrostami drzew dominuje jałowiec pospolity a w runie mchy (rokieta pospolity, widłoząb falisty), porosty (chrobotek leśny, płucnica islandzka), czasami mącznica lekarska, szczoticha siwa, kostrzewa owcza, śmiełek pogięty, macierzanka piaskowa, wrzos zwyczajny, kilka gatunków roślin kwiatowych (ukwap dwupienny, jastrzębiec kosmaczek, kocanki piaskowe).

Na glebach bielcowych piaszczystych rosną bory sosnowe suche typu brusznicowego. Bory te charakteryzują się bogatszą szatą roślinną niż bory chrobotkowe a same sosny są bardziej rozwinięte, dorodne. W borach brusznicowych, oprócz roślin wymienionych wyżej występują także w runie trawy ciepłolubne, goździk piaskowy, brusznica (borówka), pomocnik baldaszkowy. W borach suchych występuje też cała gama grzybów, wśród których do użytecznych zaliczyć można borowiki, piestrzenice, maślaki, siniaki, sitarze, gąski. W miejscach podmokłych, gdzie wody opadowe mają utrudniony odpływ rosną bory podmokłe łochyniowe inaczej nazywane borami bagiennymi. Najczęściej występują one pod Celestynowem (bagno Bocian) i na południe od Osiecka. W ubogim podszczytu rośnie kruszyna i niektóre wierzby krzaczaste. Natomiast w runie spotkać możemy obfite warstwy mchów, torfowców oraz wrzosi, łochynie, bagno zwyczajne, welniankę pochwowatą, modrzewnicę zwyczajną, żurawinę błotną, turzyce siwą oraz trawy (trzęślicę modrą i trzcinnik lancetowaty).

Na glebach lepszych rosną bory świeże, rzadziej mieszane (tzw. lasobory). Lasy te można głównie spotkać przy wschodnich krańcach obszaru. Gatunkami lasotwórczymi oprócz sosny są tu też dąb, brzoza, osika a w borach mieszanych ponadto grab, lipa i klon. W podszczytu dominuje jałowiec pospolity, jarzębina, leszczyna a w borach mieszanych ponadto kruszyna, trzmielina brodawkowata, janowiec, berberys i szczodrzenie. W skład bogatego i gęstego runa wchodzi głównie poziomki, borówki (przeważnie czernica zwana czarną jagodą), konwalia majowa, wrzos pospolity oraz rzadziej siódmaczek leśny, mietlica biaława, trzcinnik leśny, szczawik zajęczy, tajeża jednostronna, pszeniec zwyczajny, pszeniec leśny, konwalijka dwulistna, paprocie (głównie orlica pospolita), mchy (m.in. gajnik lśniący, widłoząb falisty, rokieta perzasty i rokieta pospolity), trawy (głównie śmiełek pogięty), grzyby. Ponadto w borach świeżych mieszanych można spotkać fiołki leśne, dziurawiec, wężymord niski, jastrzębce baldaszkowate, przylaszczki, przetaczniki leśne, trąganki szerokolistne, zawilce gajowe.

W dolinach rzek można spotkać resztki lasów olchowych, tzw. olsy (dawniej porastały całe doliny rzeczne). Olchom towarzyszą czeremchy, kruszyny i maliny a w runie przede wszystkim pokrzywy, turzyce, psianki słodkogórz, wiązówki i kosańce żółte. Pozostałości lasów grądowych można zobaczyć w rejonie Celestynowa i Otwocka Wielkiego gdzie w uroczysku Rokola rośnie 150 letni grąd z udziałem dębu, wiązu, lipy, jesionu i topoli (nieдоступny do zwiedzania). Nad samą Wisłą spotkać można gęste zarośla wikliny oraz okazy potężnych topoli, które najczęściej stanowią pozostałość lasów łęgowych. Na nadrzecznych zalewowych łąkach, spotykamy bujną roślinność składającą się m.in. z krawownicy pospolitej, przytuliny, jaskry, kaczeńców, rzeżuchy łąkowej, bodzisza błotne-go, niektórych turzyc i traw (manna, wiechlina błotna, wyczeniec łąkowy) oraz skupiska wierzb i olch.

Ponadto na omawianym terenie znajdują się liczne parki podworskie z XVIII i XIX w., w których znajduje się sporo okazów drzew pomnikowych.

Świat zwierzęcy w porównaniu z roślinnym przedstawia się dość ubogo. Związane jest to z zanikiem pierwotnej szaty roślinnej w skutek działalności człowieka oraz przewagą borów sosnowych. W borach tych możemy spotkać sarny, rzadziej łosie, lisy, kuny, dziki, krety, jeże, zające, myszy polne. Z ptaków żyją tutaj w lasach, na polach i łąkach m.in. sikory, skowronki, drozdy, bociany (biały i czarny), szpaki, kosy, zięby, wilgi, słowiki, kukułki, sowy, dzięcioły, kuropatwy, przepiórki, wrony, pliszki, czajki i jaskółki. Spośród gadów spotykane tutaj są jaszczurki (zwinka i żyworódka), żmije zygzakowate, padalce i zaskrońce, żaby, ropuchy i traszki.

W rzekach można spotkać różne gatunki ryb. W Wiśle są to m.in. leszcz, krap, kielb, boleń, ukleja, płoć, jaź, szczupak, sandacz i okoń. W mniejszych rzekach spotkać można brzanę, jelca, świnkę, klenia. W stawach rybnych hodowane są karpie.

Zasoby wodne

Głównym rzeką obszaru jest Wisła, stanowiąca jego zachodnią granicę, a przepływająca przez gminy Sobienie-Jeziory i Karczew, na długości ok. 25 km. Płynie praktycznie naturalnym korytem, jednak taras zalewowy został odcięty wałem przeciwpowodziowym. Wisła jest jedyną tej wielkości europejską rzeką nie poddaną intensywnej regulacji. Dzięki temu zostały zachowane warunki kształtowania się w jej nurcie wysp, piaszczystych łach, ławic które są ewenementem na skalę europejską. Czystość wód rzeki Wisły w rejonie Sobieni i Karczewa nie jest związana z zagospodarowaniem tego obszaru. Wody te klasyfikuje się jako odpowiadające III klasie czystości. Średnio co 3-5 lat wysoki stan wód Wisły grozi przelaniem przez wały i zalaniem terenów zamieszkałych przez ludzi. Zarządcą wód rzeki jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Wyspy i lachy wiślane pełnią bardzo ważną rolę jako siedlisko rzadkich gatunków ptaków jak: sieweczka obrożna i rzeczna, rybitwa zwyczajna i białoczelna, mewa pospolita i wielu innych gatunków, których spotyka się tu ok. 150. Cała Dolina Wisły stanowi jeden z najważniejszych szlaków wędrownych ptaków w Europie Środkowej. Wyspy i zarośla wiklinowe stanowią miejsce odpoczynku ptaków. W ostatnich latach wyspy wiślane są zasiedlane przez gatunki wcześniej na nich nie występujące np. mewa srebrzysta, ostrygojad lub mewa czarnogłowa. Podejmowane są również próby łęgów przez ptaki drapieżne, w tym bieliki. Jest to również ostoja wielu ciekawych gatunków ssaków (wydra, bóbr, łoś). W wodach rzeki żyje 46 gatunków ryb. Nad Wisłą spotyka się również 21 gatunków chronionych płazów i gadów. Wyspy występujące na omawianym odcinku rzeki należą do szczególnie cennych. Dlatego też w 1998 r. zostały objęte ochroną prawną. Utworzono tam rezerwaty "Wyspy Świdarskie" i „Łachy Brzeskie”. Całe międzywale rzeki zostało w 2004 r. włączone do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jako tzw. ostoja ptasia Dolina Środkowej Wisły. Obecnie trwają starania o to, by obszar ten stał się również ostoją siedliskową. Teren doliny Wisły znajduje się również w projektowanym Parku Krajobrazowym Dolina Środkowej Wisły.

Rzeka Świder, w niektórych rejonach zwana Różanką, to prawy dopływ Wisły o długości 89.1 km. Powierzchnia jej dorzecza wynosi 1149.8 km². Świder ma swe źródła i ujście poza obszarem LGD. Początek bierze w okolicach Stoczka Łukowskiego (ok. 171 m n.p.m.), zaś uchodzi do Wisły pomiędzy Otwockiem i Józefowem (osiedle Górki) na wysokości 85 m n.p.m. Maksymalna rozpiętość stanu wody wynosi 2.3 m. Średni spadek wynosi ok. 1 % . Świder ma bieg dość bystry, miejscami porównywalny z podgórskimi rzekami, dno piaszczyste, tworzy liczne zakola i meandry. Jest to rzeka na ogół płytka, miejscami posiada nieduże głębiny. W dolnym biegu (gm. Wiązowna) przepływa przez pasmo wydm, tworząc malowniczy przełomowy krajobraz z wysokimi, podciętymi brzegami. W otoczeniu koryta rzeki spotkać można kępy drzew, nad samym korytem bujna roślinność krzewiasta. Główne dopływy to Wiśniówka, Rydnia (Rudna, Rudnia), Wodynia (Wodynka), Piaseczna, Siennica (Sienniczka), Struga, Stok i Mienia (największy z dopływów). Dolina Świdra ze względu na swoje walory, stała się popularnym terenem wypoczynku świątecznego dla mieszkańców Warszawy. Ze względu na swój niepowtarzalny charakter oraz duże walory krajoznawcze i przyrodnicze, Świder na przestrzeni 41 km (od wsi Dłużew do osiedla Świdry Wielkie w Otwocku) jest objęty ochroną rezerwatową. Rezerwat krajobrazowy, utworzony 16.01.1978 r., chroni środkowy i dolny odcinek rzeki Świder (od mostu drogowego we wsi Dłużew do mostu drogowego w Otwocku-Świdrach Wielkich) oraz dolny odcinek rzeki Mieni o długości ok. 5 km. (od mostu drogowego we wsi Wiązowna do ujścia). Ochroną są objęte koryta rzek oraz tereny nabrzeżne o szerokości 20 m po obu stronach rzeki. Całkowita powierzchnia rezerwatu wynosi 238 ha. Objęte ochroną doliny rzek zachowują swój naturalny charakter. Liczne wodospady, przełomy i meandry stanowią o wyjątkowych walorach krajobrazowych Świdra i Mieni. W wodach rezerwatu rosną rdestnice, grązele żółte i grzybień biały. W Świdrze występuje wiele gatunków ryb: szczupak, lin, karp, karaś srebrzysty, brzana, różanka,

jelec, jaż, świnka, kielb, słonecznica, piekielnica, płoć, śliz, koza, węgorz, miętus, ciernik, cierniczek, sandacz, jazgarz, okoń, kleń. Rezerwat jest otwarty dla ruchu turystycznego pod warunkiem stosowania się do obowiązujących przepisów. Klasyfikacja ogólna uwzględniająca cechy fizyko-chemiczne, bakteriologiczne i hydrobiologiczne, przeprowadzona na podstawie stężeń charakterystycznych wykazała, że wody rzeki Świder mają charakter pozaklasowy (NON). Jakość wód w badanych punktach nie dotrzymuje parametrów zakładanych klas. O pozaklasowym charakterze rzeki decydują obecnie stężenia związków fosforu, pozostałe parametry fizyko-chemiczne utrzymują się przeważnie w granicach I i II klasy czystości.

Rzeka Jagodzianka (Kanał Bielińskiego) bierze początek poza granicami obszaru. Jest prawostronnym dopływem Wisły, do której uchodzi w 488,7 km. Całkowita jej długość wynosi ok. 34 km. Dolina Jagodzianki jest podmokła na całym swym przebiegu. Na odcinku między Karczewem a okolicami Sobieni Szlacheckich, wytycza zachodnią granicę Bagna Całowanie, obszaru proponowanego przez Rząd RP do ochrony jako ostoja siedliskowa ESE Natura 2000. Bagno Całowanie jest również potencjalną ostoją ptasią figurującą na Shadow List. Do Jagodzianki uchodzi Kanał Ulgi, Kanał Zuzanowski, Kanał Osiecki oraz szereg drobnych bocznych kanałów melioracyjnych, a także bezimienne kanały odwadniające podmokłe rejony Bagna Całowanie.

Sieć hydrograficzną obszaru uzupełniają starorzecza Wisły (jez.: Piwonińskie, Rokola, Jeziórko, Moczydło), obejmujące łącznie kilkadziesiąt ha powierzchni. Ponadto na terenach gmin Karczew i Sobienie-Jeziory liczne są niewielkie zbiorniki wodne powstałe w wyniku wydobycia torfu. Największy z nich, o powierzchni 7 ha, znajduje się w rezerwacie „Na Torfach” stanowiącym północny skraj projektowanego obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie. Na terenach leśnych gmin Celestynów i Osieck spotykane są nieduże, w większości okresowe, ciekły wodne. Największe z nich to rzeczka Bełch i Pogorzelska Struga. W Osiecku znajduje się hektarowy zbiornik zaporowy Chabaszew, służący do celów rekreacyjnych.

Ochrona i zanieczyszczenie środowiska

Najważniejszymi czynnikami wpływającymi niekorzystnie na jakość środowiska na obszarze LGD jest: sąsiedztwo dużego miasta (Warszawa), bliskość dróg krajowych nr 17 i 50 (emisja spalin, hałas, sztucznie przedzielone korytarze ekologiczne) oraz nadal stosunkowo niska świadomość ekologiczna mieszkańców rzutuująca na zanieczyszczanie wód gruntowych nawozami sztucznymi, rzut śmieci do wód powierzchniowych, pozbywanie się śmieci w miejscach nie przeznaczonych do zbiórki odpadów, czyli w tzw. „dzikich wysypiskach”, a także na nielegalne wydobywanie kopalin.

Pomimo to, zauważalna jest korzystna zmiana ekologicznej świadomości mieszkańców wyrażająca się m.in. w zgłaszaniu zapotrzebowania na działania mające na celu rekultywację wysypisk, lepszego gospodarowania odpadami czy też uruchomienia inicjatyw na rzecz czystości przydrożnych pasów zieleni.

Znaczna część inwestycji komunalnych w gminach obszaru LGD dotyczy infrastruktury związanej z ochroną środowiska. Wzrasta udział dobrze oczyszczonych ścieków, trwa rozbudowa systemu kanalizacyjnego. Zanieczyszczenie powietrza ograniczane jest poprzez zamianę kotłowni węglowych i koksowych na kotłownie, w których czynnikiem grzewczym jest gaz i olej. Mimo niewielkiej odległości od rejonów o dużej koncentracji przemysłu i sąsiedztwa Warszawy, teren powiatu wyróżnia się bardzo dobrym stanem czystości powietrza, która w wielu miejscach odpowiada surowym normom określonym dla obszarów uzdrowiskowych. Ta korzystna sytuacja to efekt znikomej liczby zakładów o uciążliwej emisji pyłów i gazów oraz pochłaniania zanieczyszczeń przez roślinność.

Parki narodowe i krajobrazowe

Bagno Całowanie

Bagno Całowanie to największy kompleks torfowisk niskich na Mazowszu, położony na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Torfowisko powstało na terasie nadzalewowej doliny Wisły i jest obficie zasilane wodami gruntowymi. Ciągnie się pasem o długości 15 km i szerokości około 3 km. Miąższość złóż torfowych osiąga tutaj nawet 4 m. Od dawna obszar ten był użytkowany przez człowieka. Turzycowiska były corocznie wykaszane na siano i ściółkę oraz wypasane, dzięki temu nie mógł tutaj wkroczyć las. Na niewielką skalę wydobywano też torf, a w powstających dołach utworzyły się niewielkie zbiorniki wodne. Do dzisiaj jednak większa część obszaru została osuszona, ale mimo tego naturalna szata roślinna zachowała się w dobrym stanie. Bardzo charakterystycznym elementem na tym równinnym terenie są wydmy, które wyrastają często nawet kilka metrów ponad powierzchnię okolicznych łąk. Przecinają one torfowisko pasem biegnącym z północy na południe. Największa z nich to Pękotka.

W krajobrazie dominują otwarte zbiorowiska łąkowe, stanowiące ponad połowę obszaru ostoi. Większość z nich jest ciągle użytkowana rolniczo, częściowo jednak zaczynają one zarastać lasem. Występują tu wilgotne łąki trzęślicowe z takimi rzadkimi gatunkami, jak kosaciec syberyjski, goździk pyszny, kukulka krwista i goryczka wąskolistna. Na torfowiskach niskich rośnie zagrożona wyginięciem i włączona do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin brzoza niska. Na wydmach spotkać można ciepłolubne murawy z sasanką łąkową, tymotką Boehmera i przetacznikiem kłosowym. Duże powierzchnie porastają tutaj zarośla wierzbowe, a ponadto łągi i bory bagienne (głównie w północnej części).

Torfowisko Całowanie to ważna ostoja ptaków. Łągi wyprowadzają tu: kulik wielki, rycyk, derkacz, błotniaki: łąkowy i stawowy, trzmielojad, żuraw, bocian czarny i orlik krzykliwy. Na bagnach spotkać można bobry i łosie. Występuje tu 11 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej i zajmują one łącznie 60% omawianego obszaru. Spośród występujących tu zwierząt 6 gatunków wpisano do załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

Główne zagrożenie dla Bagna Całowanie to przede wszystkim działalność człowieka (osuszanie gruntów, zaniechanie tradycyjnych metod ekstensywnego rolnictwa: koszenia i wypasu, eksploatacja torfu i piasku, tworzenie dzikich wysypisk śmieci w dolach potońowych, budowa stawów rybnych, plany komercyjnego zagospodarowania torfowiska

Ostoja położona jest na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Niewielki fragment torfowisk jest objęty ochroną w rezerwacie Na Torfach, utworzonym w 1977 roku i zajmującym powierzchnię 21 ha. Bagno Całowanie jest włączone w sieć Natura 2000.

Dolina Środkowej Wisły

Dolina Środkowej Wisły to mezoregion geograficzny w środkowo-wschodniej Polsce, stanowiący centralną i południową część Niziny Środkowomazowieckiej, ma wydłużony południkowy kształt o szerokości ok. 10 km, obejmujący dolinę Wisły na odcinku Puławy-Warszawa. Wyznacza on zachodnią granicę regionu LGD.

Na terenie Doliny znajduje się obszar specjalnej ochrony ptaków sieci Natura 2000, utworzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. W obrębie analizowanego obszaru znajduje się fragment ostoi o powierzchni 1 506,00 ha, w tym 725,50 ha w gminie Karczew i 781,20 ha w gminie Sobienie-Jeziory.

Ostoja znajduje się na całym obszarze międzywała rzeki od Płocka do Puław. Jest to teren unikalny w skali całego kontynentu. W części objętej mapą stwierdzono aż 27 typów siedlisk chronionych, 85 gatunków roślin znajdujących się pod ochroną częściową bądź ścisłą i 150 lęgowych chronionych gatunków ptaków. Poza tym występuje tu 21 chronionych gatunków płazów i gadów oraz 46 gatunków ryb i minogów (13 z nich jest pod ochroną). Dla ich ochrony zaproponowano utworzenie w granicach parku krajobrazowego 12 nowych rezerwatów przyrody, 7 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i 20 użytków ekologicznych. Większość brzegów rzeki na odcinku włączonym do ostoi jest dostępna dla turystów bez ograniczeń. Jedynie na terenie rezerwatów przyrody obowiązuje zakaz wstępu.

Mazowiecki Park Krajobrazowy

Mazowiecki Park Krajobrazowy utworzony został w 1986 roku. Obejmuje południowo-wschodnią część Warszawy (Wawer, Wesoła), Józefów, Otwock, Karczew, oraz gminy: Wiązowna, Celestynów, Osieck, Sobienie-Jeziory, Kolbiel, Piława. Powierzchnia parku wynosi 14 370 hektarów, dodatkowo w strefie ochronnej parku znalazł się obszar 7 823 ha. W 2001 roku otrzymał imię Czesława Łaszka wieloletniego wojewódzkiego konserwatora przyrody, od lat związanego z Parkiem.

Na terenie Parku znajduje się 9 rezerwatów przyrody: Bocianowskie Bagno (70 ha), Pogorzelski Mszar (35 ha), Szerokie Bagno (77 ha), Czarci Dół (9 ha), Żurawinowe Bagno (2 ha), Celestynowski Grąd (8 ha), Las im. Króla Jana III Sobieskiego (114 ha), Na Torfach (21 ha), Świder (238 ha). Działają także tak zwane użytki ekologiczne – 40 obiektów o łącznej powierzchni 36 ha. Na terenie Parku znajdują się 22 pomniki przyrody, są to głównie pojedyncze drzewa, a także Aleja im. Grota Roweckiego (Zamajdan-Olszyny).

2.3 UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE

Historia obszaru

Jak wynika z odkryć archeologicznych, tereny obszaru LGD były zamieszkałe od okresu późnego paleolitu (epoka kamienia łupanego ok. 14–10 tys. lat temu) przez plemiona koczownicze łowców reniferów. Z ociepleniem klimatu w mezolocie (środkowy okres epoki kamienia, ok. 10–6,8 tys. lat temu) wiąże się napływ wyżej zorganizowanych plemion z południa i wschodu, którym nie obca była gospodarka na polu osiadła z elementami uprawy ziemi. Przedział czasowy 3,8–2,7 tys. lat temu określamy mianem epoki brązu. Z tego okresu pochodzi znalezisko z Teklina (w granicach Otwocka), zawierające przedmioty żelazne, brązowe paciorki szklane pochodzenia syryjskiego lub egipskiego. Ślady kultury łużyckiej (3,3–2,3 tys. lat temu), występują w dużych ilościach nad Świdrem. Od 2,7 tys. do 2,0 tys. lat temu trwała kultura żelaza, w której wyodrębniono okres halsztacki (2,7–2,4 tys.) i lateński (2,4–2,0 tys.). Z obu tych okresów pochodzą groby kloszowe odkryte w Karczewie, Otwocku Wielkim, Łukówcu, Sobieniach Kielczewskich, Warszawicach, Dobrzyńcu, a także w Starej Wsi (15 grobów wyposażonych tylko w ceramikę). Później na omawiane tereny napierały od pd.-zach. plemiona kultury przeworskiej (2,2 tys.–1,6 tys. lat temu). Pierwsze cztery wieki po Chrystusie to okres wpływów Cesarstwa Rzymskiego. Odkrycia świadczą niezbicie o stosunkowo dużej gęstości zaludnienia do II wieku po Chrystusie. Później nastąpiła tzw. pustka osadnicza, która trwała do VI/VII wieku.

W średniowieczu rozwój obszaru zdeterminowany był trzema czynnikami: położeniem w pobliżu rzeki Wisły, bliskością szlaków komunikacyjnych z Mazowsza do Małopolski i na Ruś oraz powstaniem i rozwojem Księstwa Mazowieckiego. Najważniejszą osadą na analizowanym obszarze był Osieck, który pełnił rolę warowni prawdopodobnie już w początkach państwowości polskiej (nazwę Osieck wywodzi się od osieka, czyli warowni zbudowanej z drewna). Około 1300 roku powstaje kościół i parafia osiecka, a w XIV wieku powstaje dwór myśliwski, ostoja dla polujących w Puszczy Osieckiej książąt i ich gości. Przeniesienie stolicy z Czerska do Warszawy nie zahamowało rozwoju Osiecka, który stał się ośrodkiem produkcji drewna, smoły i łągu, łuczycy oświetleniowych, wosku i miodu. Nad rzeką Rudnik wydobywano rudę darniową. Z

okresu początków Księstwa Mazowieckiego pochodzą również najstarsze zapisy na temat wsi Karczew, Sobienie i Jeziory. W połowie XIV wieku założona została prywatna wieś Kołbiel.

Rosnąca rola Warszawy, w tym przeniesienie stolicy z Krakowa do Warszawy przez Zygmunta Augusta przyczyniły się do dalszego rozwoju obszaru, który pełnił rolę siedziby dla możnej szlachty, poza tym położony był na dogodnym szlaku komunikacyjnym. W XVI wieku Karczew, Kołbiel i Osieck uzyskują prawa miejskie, co świadczy o tym, że musiały to być duże miejscowości (jak na ówczesne standardy), rozwijające się dość dynamicznie pod względem gospodarczym. W tym samym czasie powstaje wieś Wiązowna.

Duże zmiany następują w XVII wieku, gdy region zostaje mocno zniszczony w efekcie „potopu szwedzkiego”. Głównym miastem regionu przestaje być Osieck, rośnie natomiast rola Karczewa, którego właścicielami staje się w XVIII wieku rodzina Bielińskich. Odbływały się tu słynne na całą okolicę jarmarki bydła, działała znana manufaktura meblarska. W okresie świetności Karczewa powstał jego najcenniejszy zabytek, kościół parafialny p.w. św. Wita, wybudowany w latach 1732-37. Pod Karczewem miał miejsce ostatni, tragiczny akt Insurekcji Kościuszkowskiej, wojska powstańcze po opuszczeniu Warszawy uległy ostatecznemu rozkładowi i demoralizacji, co doprowadziło do ich rozsyпки. W okresie rozbiorów obszar początkowo trafia do zaboru austriackiego, a pod wojnie austriacko-rosyjskiej 1809 roku przechodzi do zaboru rosyjskiego i staje się częścią Księstwa Warszawskiego.

Zarówno Powstanie Listopadowe, jak i Styczniowe nie ominęły regionu, co wiąże się przede wszystkim z bliskością Warszawy, zwłaszcza w 1863 roku doszło do kilku potyczek wojsk powstańczych z Rosjanami (Osieck, Wiązowna, Karczew). W 1869 roku w wyniku represji Rosyjskich za Powstanie Styczniowe wszystkie miasta położone na obszarze tracą prawa miejskie. W 1867-70 powstaje osada w pobliżu folwarku Radzin i Celestyny, co związane jest z budową kolei nadwiślańskiej, daje ona początek Celestynowi. Rozwój regionu zdeterminowany jest w tym okresie właśnie budową kolei, co ciekawe, na jej budowę nie zgodzili się mieszkańcy Karczewa, w efekcie czego linię poprowadzono przez Otwock, a dalej Kołbiel. Wstrzymało to z pewnością rozwój Karczewa i przyczyniło się do tego, że obecnie największym miastem regionu jest Otwock (znajdujący się poza terenem działania LGD), a Karczew pozostaje gminą miejsko-wiejską.

Koniec XIX wieku i początek XX to także dość silny rozwój kultury i tradycji ludowej. W Karczewie utrwała się tradycja bogatego przystrajania ołtarzy na święto Bożego Ciała. Natomiast Kołbiel staje się ośrodkiem rzemieślniczo-usługowym i miejscem wykształcenia się oryginalnej kultury ludowej, która przejawiała się w budownictwie drewnianym, obrzędach, strojach, tkactwie, wycinankach, muzyce i tańcach. Kultura ta rozprzestrzenia się również w okolicznych wsiach. W tym czasie także rośnie dynamicznie liczba ludności pochodzenia żydowskiego przyczyniając się do rozwoju handlu, a także zróżnicowania kulturowego obszaru.

W okresie I wojny światowej w Wiązownie i okolicach Niemcy zbudowali umocnienia, które miały zatrzymać wojska rosyjskie. Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę na terenie obszaru toczyły się walki w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 roku. W Kołbieli doszło do bitwy o przeprawę na Świdrze (17 sierpnia 1920 roku), w efekcie której dywizje bolszewickie zostały rozbite i przerwany został pierścień okrążenia wokół Warszawy. W okresie międzywojennym Wiązowna i Celestynów stają się modnymi letniskami dla mieszkańców stolicy, obszar odwiedzają m.in. Jan Kiepura, Jadwiga Smosarska, Maria Dąbrowska, Zofia Kossak-Szczuczka, Maria Rodziewiczówna, Władysław Reymont.

We wrześniu 1939 roku dochodzi na terenie obszaru do zaciętych walk między wojskami polskimi a zbliżającymi się do Warszawy wojskami niemieckimi. W nocy z 8 na 9 września oddziały niemieckie próbowały sforsować Wisłę pod Karczewem. Atak niemiecki został odparty przez żołnierzy 5 kompanii pod dowództwem kpt. Władysława Przybyłowicza. W okolicach Osiecka 12 września doszło do starcia polskiej dywizji piechoty z niemiecką dywizją pancerną w efekcie czego miasteczko zostało częściowo spalone. 13 września z rejonu Wiązowny wojska niemieckie atakowała polska brygada kawalerii płk Żeliszewskiego.

Pod okupację niemiecką miasteczka i wsie regionu dostają się w połowie września i zaczyna się wówczas eksterminacja ludności żydowskiej, zwłaszcza w Kołbieli, której 2/3 mieszkańców stanowili Żydzi. Niemcy utworzyli w Kołbieli getto, w którym wymordowali niemal całą ludność żydowską, pozostałych wywożąc do obozu w Treblince. W Karczewie działał w latach 1941-43 obóz pracy dla Żydów, którzy ostatecznie zostali wymordowani lub wywiezieni do Treblinki. W Sobienie-Jeziorach w 1944 roku Niemcy rozstrzelali grupę Żydów ukrywających się po ucieczce z warszawskiego getta. Dochodziło także do egzekucji ludności polskiej, co wiązało się m.in. z działalnością Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich na terenie obszaru. W 1941 roku w okolicach Wiązowny wyładowała tzw. grupa inicjatywna polskich komunistów z Marcelim Nowotką na czele, której zadaniem było stworzenie komunistycznego ruchu oporu. W sierpniu 1944 roku oddział BCh dokonał udanego odbicia działaczy ruchu oporu z posterunku policji w Sobienie-Jeziorach. W Celestynowie oddziały partyzanckie atakowały pociągi wiążące więźniów i Żydów do obozów zagłady, a także przewożące niemieckich żołnierzy i zaopatrzenie. W okresie okupacji Karczew zasłynął z nielegalnego uboju bydła i szmuglowania żywności dla głodującej Warszawy.

Wyzwolenie spod okupacji niemieckiej przyszło w lipcu i sierpniu 1944, gdy wojska radzieckie wyparły Niemców za linię Wisły, walki były bardzo zacięte, gdyż Niemcy zbudowali w okolicy wiele umocnień, które miały zatrzymać bądź opóźnić ofensywę i pozwolić oddziałom niemieckim przeprawić się za rzekę. W efekcie miasteczka i wsie zostały dość mocno zniszczone.

Po wojnie nastąpiła odbudowa zniszczeń, jednak wszystkie miejscowości obszaru pozostały wsiami, jedynie Karczew w 1958 roku odzyskał prawa miejskie i jest to najsilniej rozwinięty pod względem przemysłowym ośrodek obszaru (Zakłady Mięsne, Zakłady Drobiarskie Super Drób, Zakłady Chemiczne INCO, montownia Mercedesa w dawnym Polmozbycie). 12 maja 1958 roku w Kołbieli silny huragan zniszczył 2/3 miasteczka. 4 czerwca 1981 roku doszło pod Osieckiem do jednej z największych katastrof kolejowych w Polsce, w której zginęło 25 osób.

Kultura

Jednym z mało wykorzystanych atutów omawianego terenu są pozostałości folkloru i sztuki ludowej. Chodzi głównie o wsie położone w dolinie rzeki Świder lub jej bliskim sąsiedztwie. Należy sobie uświadomić fakt, że inny ośrodek sztuki ludowej leży znacznie dalej od Warszawy (ok. 80 km), dopiero na Ziemi Łowickiej.

Tym bardziej więc nasz region zasługuje na uwagę i promowanie tradycji. Jeszcze w latach 60 istniały na terenie powiatu otwockiego dwa ośrodki sztuki ludowej i folkloru: tzw. Powiśle Garwolińsko- -Otwockie i Region Kołbielski. Dziś tylko w tym drugim można jeszcze odnaleźć ślady zanikającej kultury. Obejmuje on wsie w dolinie Świdra pomiędzy Wolą Karczewską i Dłużewem, sięga na północ pod Mińsk Mazowiecki i Siennicę, zaś na południe po Regut i Zabieżki. Badacze stosunkowo niedawno i chyba za późno zajęli się kołbielską sztuką ludową. Najbardziej uchwytą jej formą było silnie rozwinięte tkactwo. Do niedawna w każdym domu tkano materiały na ubrania oraz chodniki i narzuty. Wieś musiała być samowystarczalna. Jeszcze do tej pory w obejściach można odnaleźć porzucone warsztaty tkackie, a wiele ich poszło na opał. Tylko gdzieś starsze kobiety wykonują tradycyjne stroje kołbielskie dla zespołów regionalnych albo na święta religijne. Czasami można zetknąć się ze strojem ludowym noszonym przez starsze mieszkanki, przeważnie w święta i niedziele - zwłaszcza na procesjach w Boże Ciało. Strój kobiety składał się ze spódnicy zwanej „szorcem” i zapaski (fartucha). Na ramiona nakładano „zaodziew”. Materiał charakteryzował się drobnymi prążkami w dwu lub kilku kontrastowych barwach, z przewagą czerwieni. Często stosowano też kolory zielony, żółty i czarny. W święta noszono czepce ze sztywnego tiulu, zdobione koronkami i paciorkami. Strój męski składał się z żupana z ciemnego samodziału i rogatywki. Zanikł zupełnie jeszcze przed II wojną. Kiedyś bardzo popularna była „pstrucha” — granatowo-biały kilim długości 3 m, którym kobieta okręcała się idąc do kościoła lub na zabawę. W „pstruchę” zawijano też dzieci. Później zastąpił ją „kilim” w szerokie, kolorowe poprzeczne pasy. W takich wsiach jak Rudno i Rudzienko żyją jeszcze ostatnie mistrzyni tkania strojów i kilimów.

Do lat 80. istniała w Świdrach Wielkich (więc poza Regionem Kołbielskim) Spółdzielnia Przemysłu Ludowego i Artystycznego, która popularyzowała tkaninę i wzory kołbielskie. Chałupy dekorowano wycinankami, bo były najtańsze. Jego rozwój datuje się w II poł. XIX w. i jest związany z fabryką papieru w Jeziornej. Na wsiach Powiśla zaczęto wycinać rozmaite kształty. Przylepiano je na ściany i belki stropowe. W porównaniu z Kurpiami i Łowickiem, wycinanki kołbielskie charakteryzują się użyciem jednobarwnego papieru i większą prostotą wykonania, dominuje w nich pozostawiona płaszczyzna papieru ozdobiona jedynie różnymi drobnymi wycięciami w postaci strzałek, gałązek lub romboidalnych okienek. Kolejną cechą tych wycinanek jest rytmiczna powtarzalność kogutów, lalek lub ich wzajemnych połączeń. Typ lalki, której podniesione do góry ręce przechodzą nad głową w parę kogutów, to forma charakterystyczna wyłącznie dla Regionu Kołbielskiego. Właśnie te formy wycinanek ludowych i stosunkowo prosta i oszczędna ornamentyka nadają im cech wyjątkowej oryginalności i pierwotności. Do ich wycinania używano dużych, kowalskiej roboty, nożyc do strzyżenia owiec znanych na wsi od dawna. Wycinanki nazywano tutaj po prostu ozdobami lub strojami z papieru, a poszczególne ich formy: gwiazdami okrągłymi lub rogowymi, kółkami, drzewkami, lelujami, lalkami, kogutkami itp. – w zależności od tego, jaką formę lub postać przypominały z otaczającego świata ludzi, zwierząt, ptaków lub roślin. Szczególnie popularnymi formami były koguty i lalki, które występowały często w różnych wzajemnych połączeniach i wielokrotnie powtarzających się rytmicznych poziomych i pionowych układach. W Kołbieli czy Rudzienku dzieci uczą się wycinankarstwa w szkole.

Jeszcze po II wojnie w niektórych wsiach wyrabiano ciekawe instrumenty ludowe zwane „bekaczami” i „ligawkami”. Grano na nich z nastaniem adwentu — stojąc przy studni, żeby głos dalej się niósł. Gdy kończył grać jeden sąsiad, wtedy rozpoczynał drugi. Zwyczaj ten zanikł już zupełnie. Hitlerowcy zabraniali używania ligaw uważając je (chyba po części słusznie) za środek łączności z „chłopcami z lasu”. Zespoły pieśni i tańca działają w Rudzienku („Gwarki”), w Regucie („Polesoki”), w Gliniance („Wawrzynioki”), w pobliżu Regionu Kołbielskiego. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kołbielskiej, założone w 1999 r. podtrzymując tradycję „Kołbielskich niedziel” organizuje corocznie w ostatnią niedzielę czerwca festyn i konkurs z udziałem zespołów ludowych. Wtedy można zobaczyć tańce typowe dla Ziemi Kołbielskiej: mazurka, oberka, ciekawego „drabanta” oraz „kokoszkę”. Śpiewano w tańcu: „Jestem sobie Kołbielanka mam kiecieńkę za kolanka i fatusiek psymarscany o hulajże mój kochany”. Najbardziej popularną śpiewką kołbielską jest chyba: „jak ja se zaśpiwom swym kołbielskim głosem to mnie nie prześpiwo warsiawianek osiem!”. Z licznych dawniej obrzędów, przetrwało chodzenie po kolędzie. Na Wielkanoc można usłyszeć dawne pieśni religijne w wykonaniu zespołów regionalnych. Odtwarzają oni obyczaj „dynguśników”, tj. kawalerów chodzących po wsiach i śpiewających pieśni i przyśpiewki, za które dostawali od gospodarzy drobne datki.

Na omawianym obszarze dość liczne są jeszcze drewniane domy budowane na zrąb, niektóre nawet kryte strzechą. Zachowało się stosunkowo wiele krzyży przydrożnych i kapliczek. Najbardziej rozpowszechniona była zagroda o planie kwadratu lub prostokąta, z osobno stojącymi budynkami. Mieszkalne stawiano przeważnie frontem do drogi, a gospodarcze w głębi podwórka. Chaty były jednotraktowe i szeroko frontowe. Po obu stronach sieni były te same ilości izb (z czasem dodawano jeszcze spichrze lub komory). Belki ścian łączono w tzw. jaskółczy ogon. Forma dachu często naczółkowa. Były

też dachy czterospadowe ze schodkowanymi narożnikami i dwuspadowe z naczółkiem. Najciekawsze chałupy zobaczyć możemy jeszcze we wsiach: Rudzienko, Skorupy, Władzin, (tu szczególnie chałupa Ćwieków!), Sufczyn, Radachówka, Siwianka. Na tzw. Powiślu Garwolińsko-Otwockim nie zachowały się stroje ani rzemiosło (dawniej były tu znane ośrodki garncarskie i wikliniarskie). We wsiach nad Wisłą zdecydowanie przeważają nowe, murowane domy. Jednak i tu zachowały się istne perełki: części wsi Ponurzyca, ciekawa zabudowa wsi Zuzanów, Czarnowiec, Sobień Biskupich i Szlacheckich, wiele domów w Zambrzykowie, natomiast w gminie Siennica do szczególnie ciekawych należą wsie Wólka Dłużewska, Zglechów i Siodło. Niezapomnianym przeżyciem jest święto Bożego Ciała w Kołbieli. Kobiety uczestniczące w procesji ubrane są w barwne kołbielskie „pasiaki”. Równie fascynująca jest święto w Karczewie. Nie zobaczymy tam wprawdzie strojów ludowych, ale wspaniałe ołtarze zrobione przez mieszkańców.

Poza sztuką i kulturą ludową na terenie obszaru odbywają się także różne imprezy kulturalne o zasięgu lokalnym skierowane do młodzieży i dorosłych (konkursy recytatorskie, muzyczne), jak i ogólnopolskim (Międzynarodowy Festiwal Country w Dziechcińcu koło Wiązowny, Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. J. Krzewniaka w Karczewie, cykliczne koncerty w ramach Muzycznego Lata w Pałacu w Otwocku Wielkim). Istotnym wydarzeniem dla lokalnej społeczności są także doroczne dożynki gminne i powiatowe.

Na terenie obszaru znajduje się wiele obiektów zabytkowych, co wiąże się z bogatą i długą historią regionu. Najistotniejszymi są liczne zabytkowe obiekty sakralne (barokowy kościół i dzwonnica w Karczewie, klasycystyczny kościół w Wiązownie wzniesiony w 1788 roku, liczne zabytkowe drewniane kościoły – Glinianka (wzniesiony w XVIII w. dzwonnica z XVIII w.), Radachówka (styl zakopiański), Warszawice, zabytkowy kościół w Kołbieli, piękny neogotycki kościół w Osiecku z początku XX wieku, zabytkowa drewniana plebania w Osiecku z 1887 roku. Ponadto w Wiązownie zlokalizowany jest Pałac Lubomirskich pochodzący z II połowy XIX w. Ciekawym i specyficznym zabytkiem jest działająca kolej nadwiślańska wraz z wpisanymi do rejestru zabytków: XIX wieczną stacją w Celestynowie oraz dróżniczówką, pozostałość po kolei nadwiślańskiej.

2.4 OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU, W TYM POTENCJAŁY DEMOGRAFICZNEGO I GOSPODARCZEGO OBSZARU ORAZ POZIOM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ

Potencjał demograficzny

Struktura ludności według wieku i płci

Na dzień 31 grudnia 2006 roku na terenie sześciu gmin wchodzących w skład LGD zameldowanych na pobyt stały było 54,610 osób. Na koniec 2009 roku liczba zameldowanych osób wzrosła do 55 629.

Tabela 6 Liczba i struktura ludności wg płci

	kobiety	mężczyźni	ogółem
Celestynów	5 744	5 522	11 266
Karczew	8 210	7 735	15 945
Kołbiel	4043	3930	7 973
Osieck	1 778	1 692	3 470
Sobienie-Jeziory	3 150	3 078	6 228
Wiązowna	5507	5240	10747
Razem	26 943	27 983	55 629

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane za 2009 r.

Struktura wieku ludności jest rozpatrywana w podziale na ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ujęciu gminnym oraz w odniesieniu do całego obszaru LSR.

Stosunkowo niski poziom liczby ludności w wieku produkcyjnym na obszarze realizacji LSR wskazuje na wysokie tzw. obciążenie demograficzne lokalnego społeczeństwa. Jest to wielkość wskazująca proporcję między ludnością w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) do ludności w wieku produkcyjnym. Na badanym obszarze wyraźnie widać, iż o wysokim wskaźniku obciążenia demograficznego decyduje wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, co jest z kolei zjawiskiem korzystnym w dłuższej perspektywie czasowej.

Tabela 6 Liczba i struktura ludności wg wieku

Gmina	W wieku przedprodukcyjnym (poniżej 15 lat)		W wieku produkcyjnym (kobiety 15-59 lat, mężczyźni 15-64 lata)		W wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 59 lat, mężczyźni powyżej 64 lat)		Ogółem
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób
Celestynów	1 757	15,6	7 906	70,2	1 603	14,2	11 266
Karczew	2 246	14,1	11 195	70,2	2 504	15,7	15 945
Kołbiel	1 263	15,8	5 418	68,0	1 292	16,2	7 973
Osieck	542	15,6	2 311	66,6	617	17,8	3 470
Sobienie-Jeziory	894	14,4	4 123	66,2	1 211	19,4	6 228
Wiązowna	1 825	17,0	7 401	68,9	1 521	14,1	10 747
Razem	8527	15,3	38 354	69,0	8748	15,7	55 629

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane za 2009 rok

Korzystnie dla obszaru w stosunku do danych za rok 2007 wyglądają wskaźniki migracji. Jedyne w Karczewie i w Sobieniach Jeziorach spadła liczba zameldowanych osób (w Karczewie o 36, w Sobieniach Jeziorach o 16), w pozostałych gminach odnotowano przyrost. Najdynamiczniej rośnie liczba mieszkańców Wiązowny, co należy wiązać z bliskim położeniem w stosunku do Warszawy i dobrym połączeniem komunikacyjnym (autobusy podmiejskie). Skłania to niektóre osoby do wyprowadzki z miasta i zamieszkania poza nim z możliwością dojazdu do pracy, szkoły, czy w celu spędzenia wolnego czasu do stolicy. Taka tendencja jest pozytywna, osoby wyprowadzające się są często osobami zamożniejszymi niż średnia, lepiej wykształconymi, które poza podatkami mogą wnieść do lokalnej społeczności swoje doświadczenie i pomysły na rozwój i poprawę jakości życia.

Poziom bezrobocie

Ze względu na gromadzone przez Urząd Statystyczny dane, nie jest możliwa szczegółowa analiza poziomu zatrudnienia poprzez wskaźnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia. Informacje o aktywności zawodowej będą ukazane na podstawie kształtowania się bezrobocia na terenie Partnerstwa. Analizując bezrobocie na tym obszarze należy wziąć pod uwagę fakt, że nie należy on do terenów zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym stąd też nie będą na nim stosowane szczególne instrumenty ekonomiczno-finansowe i inne preferencje w celu ograniczenia bezrobocia i jego skutków. Informacja ta jest istotna dla realizacji działań w ramach programu Leader, gdyż wskazuje, iż zapobieganie negatywnym skutkom bezrobocia nie będzie w specjalny sposób wspierane przez budżet państwa a osoby potencjalnie zagrożone wykluczeniem z powodu długotrwałego bezrobocia powinny być wsparte w ramach działań realizowanych bądź finansowanych przez LGD.

Tabela 7 Liczba bezrobotnych

	Liczba osób	
	ogółem	kobiety
Celestynów	353	164
Karczew	501	223
Kołbiel	197	90
Osieck	112	48
Sobienie-Jeziory	120	57
Wiązowna	243	112
Razem	1526	694

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane za 2009 rok

Stopa bezrobocia jest wyliczana obecnie wyłącznie dla całego powiatu. Na koniec grudnia 2009 roku wynosiła 8,5 % - dla powiatu otwockiego i 9,0% dla województwa mazowieckiego, podczas, gdy dla Polski kształtowała się na poziomie 11,9%. Sytuacja uległa pogorszeniu w stosunku do roku 2008, gdzie bezrobocie w powiecie otwockim wyniosło 5,8%, wskaźnik dla

województwa mazowieckiego 7,3%, a dla kraju do 9,5%. Należy jednak pamiętać o pogorszeniu się koniunktury gospodarczej w Polsce i na świecie w 2009 roku.

Potencjał gospodarczy

Podmioty gospodarcze

Analiza sektora gospodarczego zawiera zestawienie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w ujęciu przestrzennym (rozkład przestrzenny wg gmin) oraz wg działów klasyfikacji PKD (Polska Klasyfikacja Działalności).

Tabela 8 Podmioty gospodarcze wg klasyfikacji PKD

Rodzaj działalności	Celestynów	Karczew	Kolbiel	Osieck	Sobienie-Jeziory	Wiązowna	Łącznie LGD
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo A	15	38	15	7	22	19	116
Górnictwo i wydobywanie B	1	0	0	0	0	1	2
Przetwórstwo przemysłowe C	143	234	62	21	37	184	681
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych D	0	2	0	0	0	1	3
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją E	6	12	5	1	3	7	34
Budownictwo F	173	218	91	36	44	176	738
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle G	267	537	117	40	118	342	1421
Transport i gospodarka magazynowa H	46	118	28	7	38	78	315
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi I	13	33	9	4	2	24	85
Informacja i komunikacja J	20	38	4	4	2	26	94
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa K	26	57	8	4	8	34	137
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości L	11	10	1	2	1	28	53
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna M	65	101	9	9	6	79	269
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca N	32	37	3	7	6	30	115
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne O	9	6	11	7	10	6	49
Edukacja P	27	37	10	6	8	33	121
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Q	18	53	5	3	15	50	144
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją R	13	25	5	2	4	23	72
Pozostała działalność usługowa S	49	73	16	9	20	65	232
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby T	0	0	0	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne U	0	0	0	0	0	0	0
Razem	934	1 629	399	169	344	1 206	4 681

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane za 2009 rok

Najsilniej gospodarczo rozwinięte na obszarze działania LGD są gminy Wiązowna i Karczew. W przypadku Wiązowny decyduje tutaj przede wszystkim dobra lokalizacja w bezpośredniej bliskości Warszawy, z którą gmina ma bezpośrednie połączenie dzięki komunikacji podmiejskiej. Ponadto Wiązowna położona jest na drodze nr 17, stanowiącej ważny szlak

komunikacyjny łączący Warszawę z Lublinem. Karczew, jest największym miastem obszaru, w którym przed wojną rozwijał się głównie przemysł masarski, po wojnie powstały także zakłady chemiczne i zakłady samochodowe.

Pod względem form własności dominuje własność prywatna (97%), jedynie 3% działalności wykonywanej jest w sektorze publicznym. Ponad 85% przedsiębiorstw jest kwalifikowanych jako małe i średnie przedsiębiorstwa.

Rolnictwo

Użytki rolne zajmują na terenie obszaru LGD 56% powierzchni, z tego 62% przypada na grunty orne a 22% na łąki. Specyficznym przypadkiem jest gmina Sobienie-Jeziory, gdzie istnieją tradycje sadownictwa, tam aż 31% powierzchni użytków rolnych stanowią sady, z mniejszym udziałem gruntów ornyczych i łąk.

Na terenie gmin należących do Partnerstwa „Natura i Kultura” dominują małe gospodarstwa, niespecjalizujące się w jakiejś specyficznej produkcji rolnej. Mimo stosunkowo dużej powierzchni użytków rolnych na poziom rolnictwa wpływa także występowanie słabych gleb (głównie IV-VI klasa).

Tabela 9 Powierzchnia użytków rolnych w ha

Gmina	powierzchnia użytków rolnych	grunty orne	sady	łąki	pastwiska
Celestynów	3 023	1 520	48	1 078	377
Karczew	4 736	2 782	388	1 133	433
Kołbiel	7 494	5 502	30	1 542	420
Osieck	3 724	2 522	4	980	218
Sobienie-Jeziory	6 117	2 682	1 900	1 190	345
Wiązowna	5 408	3 896	250	637	625
Razem	30 502	18 904	2 620	6 560	2 418

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane za 2005 rok

Opieka zdrowotna i społeczna

Na terenie gmin znajduje się 10 placówek ambulatoryjnej opieki medycznej, z czego 6 to zakłady publiczne, a 4 niepubliczne. Ponadto funkcjonuje 8 aptek oraz jeden punkt apteczny. Dwie osoby prowadzą praktykę lekarską na wsi (w gminie Wiązowna oraz w gminie Osieck). Na terenie obszaru są dwie placówki pomocy społecznej, w tym jeden dom pomocy społecznej. W 2009 roku przyjęły one łącznie 45 osób.

W każdej z gmin funkcjonuje lecznica weterynaryjna, co jest istotne zarówno ze względu na rolniczy charakter obszaru, jak i występowanie dzikich zwierząt polnych i leśnych.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie obszaru funkcjonuje 5 posterunków policji (jedynie gmina Osieck nie ma żadnego). Poziom przestępczości nie jest wysoki, największe zagrożenia to przestępstwa pospolite (pobicia i rozboje) oraz włamania.

Na terenie obszaru działa 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz około 20 mniejszych jednostek. Główne zadanie OSP to interwencje w przypadku pożarów (332 w 2008 roku) i zagrożeń miejscowych (wypadki samochodowe, opady atmosferyczne, zagrożenia chemiczne – w sumie 377 w 2008 roku)(dane za KP PSP Otwock). OSP pełnią także funkcję w życiu kulturalnym wsi, orkiestry dęte występują podczas gminnych uroczystości, a w siedzibach OSP odbywają się imprezy kulturalne.

Dostęp do edukacji

Na obszarze realizacji LSR istnieją przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne. Brak jest natomiast wyższych. Stąd też uczniowie kończący licea, bądź technika są zmuszeni do kontynuowania nauki w sąsiadujących miastach powiatowych (np. Otwock, Mińsk Mazowiecki) lub Warszawie. Jest to ograniczenie w rozwoju edukacji, ponieważ codzienne dojazdy są uciążliwe, szczególnie zimą i wiążą się z dodatkowymi wydatkami. Obszar jest na szczęście dość dobrze skomunikowany z najbliższymi miastami (PKS, PKP, komunikacja podmiejska).

Słabo rozwinięta oferta edukacyjna może powodować ucieczkę młodych ludzi z obszaru LGD. Wyjeżdżając na studia do innego miasta często tam zaczynają swoją pierwszą pracę i w efekcie nie wracają już w rodzinne strony. Małe gminy niewiele mogą w tym zakresie bezpośrednio zrobić, gdyż otwieranie szkół wyższych w małych ośrodkach jest przede wszystkim nieopłacalne. Pośrednio jednak mogą sprawić by dobrze wyedukowani i doświadczeni pracownicy wracali w rodzinne strony i wnosili dodatkowy potencjał do rozwoju regionu. Po pierwsze istotna jest dobra komunikacja z ośrodkami akademickimi, tak by osoba wyjeżdżająca na naukę mogła albo codziennie dojeżdżać bez problemu do szkoły, albo, jeśli zdecyduje się przeprowadzić, bez problemu mogła często przyjeżdżać do domu. Po drugie interesująca i szeroka oferta w zakresie spędzania wolnego czasu, rozwijania zainteresowań, czy uczestnictwa w życiu wspólnoty. Może to być konkurencja dla rozrywk i możliwości dostępnych w innych miastach, ale także związanie człowieka z grupą, do której chętnie będzie wracał (np. zespół, w którym występuje, imprezy, w których lubi brać udział). Po trzecie istotne jest tworzenie nowych miejsc pracy, zarówno bezpośrednio w wyniku inicjatyw gmin, czy pośrednio, poprzez dawanie możliwości realizacji pomysłów, rozwijania działalności gospodarczej (np. przy wsparciu LGD). Wiele osób po wyjeździe na studia rezygnuje z powrotu w rodzinne strony, zwłaszcza do małych miejscowości i wsi, w obawie przed bezrobociem i brakiem perspektyw. Mając możliwość zatrudnienia się lub utworzenia własnej działalności w znajomym, rodzinnym otoczeniu wydaje się, że będą bardziej skłonni wrócić niż pozostać dużym, ale obcym miastem.

Tabela 10 Placówki przedszkolne i szkolne oraz liczba dzieci

Gmina	Przedszkola		Szkoły podstawowe		Gimnazja	
	liczba placówek	liczba dzieci	liczba placówek	liczba dzieci	liczba placówek	liczba dzieci
Celestynów	2	194	5	673	1	354
Karczew	6	410	5	789	1	407
Koźbiel	1	125	4	512	1	288
Osieck	0	0	2	251	1	143
Sobienie-Jeziory	1	50	3	368	1	267
Wiązowna	3	274	4	694	5	348
Razem	13	1053	23	3287	10	1807

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane za 2009 rok

Istotnym czynnikiem, który ma duży wpływ na przyszłą sytuację ludności na terenie obszaru LGD jest nie tylko sam dostęp do edukacji, ale także na ile jest ona nowoczesna. W epoce komputerów poziom informatyzacji szkół może być istotnym wskaźnikiem na ile przyszłe pokolenia są obecnie przygotowywane do wymogów rynku pracy, jak i życia we współczesnym świecie. Na analizowanym obszarze liczba pracowni komputerowych w szkołach, jak i komputerów, w tym z dostępem do Internetu jest satysfakcjonująca, aczkolwiek także w tym zakresie możliwy jest postęp. Po pierwsze dążenie do zmniejszenia liczby dzieci przypadających na komputer, co umożliwi naukę w większym wymiarze czasu. Po drugie umożliwienie dostępu do komputerów i Internetu także poza godzinami lekcyjnymi tak, aby wyniesioną ze szkoły wiedzę dzieci i młodzież mogły doskonalić i rozwijać, jak i wykorzystywać w codziennym życiu.

Tabela 11 Komputery w szkołach

Gmina	Liczba komputerów w szkołach	Komputery podłączone do Internetu	Komputery dostępne dla uczniów	Pracownie komputerowe
Celestynów	153	138	122	8
Karczew	162	119	105	8
Koźbiel	120	96	95	7
Osieck	62	60	49	3
Sobienie-Jeziory	75	52	67	4
Wiązowna	162	129	130	7
Razem	734	594	568	37

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane za 2009 rok

Na terenie obszaru jest 17 bibliotek z łączną liczbą blisko 165 tysięcy woluminów, co daje około 3 książki na mieszkańca. Relacja liczby czytelników w relacji do liczby mieszkańców wynosi ok. 15%, przyjmując, że z bibliotek korzysta przede wszystkim młodzież szkolna w ramach czytania lektur szkolnych i szukania informacji do pisania prac, nie daje to zbyt imponującego wyniku. Taka tendencja jest jednak zauważalna na terenie całego kraju, czytelnictwo książek maleje kosztem innych sposobów spędzania wolnego czasu (TV, Internet).

Tabela 12 Biblioteki

Gmina	Liczba bibliotek	Liczba książek	Liczba czytelników
Celestynów	2	27 791	1 457
Karczew	4	36 603	2 753
Kolbiel	3	33 568	1 031
Osieck	3	17 883	630
Sobienie-Jeziory	2	17 460	937
Wiązowna	3	31 693	1 532
Razem	17	164 998	8 340

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane za 2009 rok

Organizacje pozarządowe i inna aktywność społeczna

Sport i rekreacja

Zajęcia sportowe na obszarze realizacji LSR odbywają się przede wszystkim w formie uczniowskich klubów sportowych zawiązywanych przy szkołach podstawowych i gimnazjach.

Tabela 13 Organizacje sportowe

Gmina	Nazwa
Celestynów	Regucki Klub Sportowy "BÓR" Z/s w Regucie Uczniowski Klub Sportowy w Celestynowie Celestynowska Liga Szóstek Piłkarskich
Karczew	Międzyszkolny Klub Sportowy „Karczew” Ludowy Klub Sportowy "Mazur Karczew" , „Rokola” Otwock Wielki
Kolbiel	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy BIELIK Kolbiel Celestynowsko- Kolbielski Klub Sportowy „Sokół”
Osieck	Uczniowski Klub Sportowy Osieck
Sobienie-Jeziory	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy Klub Sportowy „Wisła -Dziecinów” Klub Sportowy Sobienie-Jeziory
Wiązowna	KS Advit Wiązowna GAP Wiązowna Gminna Akademia Piłki GKTS Wiązowna UKS Wiąz Stowarzyszenie eszach.pl LIKS Przelew Glinianka KS Glinianka UKS Smoki UKS Orły LUKS Rzakta Grom Lipowo

Źródło: dane własne gmin, dane z powiatu otwockiego

Kluby te działając przy szkołach podstawowych i gimnazjach korzystają z ich wyposażenia sportowego i obiektów: sal gimnastycznych, boisk, bieżni. Również kadrę trenerską stanowią nauczyciele wychowania fizycznego, organizujący z własnej inicjatywy różnego rodzaju rozgrywki, wyjazdy turniejowe czy też zawody.

Działalność kulturalna

Tabela 14 Organizacje kulturalne

Gmina	Nazwa
Celestynów	Celestynowskie Towarzystwo Kulturalne Stowarzyszenie Rozwoju wsi Podbiel
Karczew	Towarzystwo Przyjaciół Karczewa Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nadbrzeż Zespół Ludowy Sołtysów Gminy Karczew „Czerwone Korale”
Kolbiel	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kolbielskiej Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju wsi Sufczyn i Okolic
Osieck	Towarzystwo Przyjaciół Osiecka i okolic
Sobienie-Jeziory	Sobieńskie Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego
Wiązowna	Gminny Ośrodek Kultury Koło Gospodyń Wiejskich Glinianka Stowarzyszenie „Wawrzynioki”

Źródło: dane własne gmin, dane z powiatu otwockiego

Działalność kulturalna prowadzona jest przede wszystkim przez gminne ośrodki kultury, które organizują zajęcia w zakresie organizacji ferii zimowych, konkursów szachowych i warsztatowych, turniejów brydża sportowego, przeglądu kolęd i pastorałek dla dzieci szkolnych, turniejów sołectw w piłce nożnej, zawodów sportowych oraz turniejów tańca towarzyskiego.

Ponadto istnieją towarzystwa przyjaciół miejscowości skupiające ludzi pochodzących z danej wsi, zainteresowanych jej historią i kulturą, a także zaangażowanych w jej rozwój.

Pozostała działalność organizacji pozarządowych

Tabela 15 Inne organizacje

Gmina	Nazwa
Celestynów	Fundacja „ Nauka – Sport – Rekreacja” Stowarzyszenie Absolwentów i Sympatyków 3LO w Celestynowie Klub Honorowych Dawców Krwi
Karczew	Stowarzyszenie Charytatywne "OTWARTYCH SERC" Klub Honorowych Dawców Krwi PCK OSP w Karczewie (Orkiestra Dęta) Stowarzyszenie „Pasjonaci Muzyki „Trzy Czwarte” Stowarzyszenie „Nieśmy Radość” Stowarzyszenie „Wspólnota Samorządowa”
Kolbiel	Forum Przedsiębiorczości Gminy Kolbiel Młodzieżowy Ludowy Zespół Kątwiaki
Osieck	Stowarzyszenie Przyjaciół Augustówki Stowarzyszenie Przyjaciół Kościelisk
Sobienie-Jeziory	Grupa producencka „Wilga Fruit” Grupa Producentka „OWOC WYSOCZYN”
Wiązowna	Ruch Aktywności Społeczno – Gospodarczej Wola

	Stowarzyszenie Użytkowników Działek Rekreacyjnych w Radiówku Stowarzyszenie Użytkowników Działek Rekreacyjnych w Woli Karczewskiej Forum Przedsiębiorczości Gminy Wiązowna Stowarzyszenie Wspólnota Samorządowa Powiatu Otwockiego oddział Wiązowna Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Intelakualnie „JESTEŚMY” Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Woli Karczewskiej Grupa Aktywności Społecznej Klub Aktywnego Seniora „Pogodna Jesień” Stowarzyszenie Przyjaciół Radiówka Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Środowiskowe Ognisko Wychowawcze w Pęclinie Środowiskowy Dom Samopomocy w Radiówku

Źródło: dane własne gmin, dane z powiatu otwockiego

Reasumując, na obszarze „Natura i Kultura” występują przede wszystkim organizacje pozarządowe zajmujące się sportem, rekreacją i kulturą, a także wspierające przedsiębiorczość w wybranych sektorach. Posiadają one bogate doświadczenie zarówno w organizacji przedsięwzięć lokalnych, jak i o szerszym oddziaływaniu regionalnym. Duże znaczenie ma również sieć ochotniczych straży pożarnych.

2.5 SPECYFIKA OBSZARU

Spójność przyrodnicza obszaru objętego LSR

Obszar gmin uczestniczących w Projekcie „Natura i Kultura” znajduje się w mazowieckim regionie klimatycznym. Cały obszar ma zasadniczo charakter nizinny, jedynie miejscami występują niewielkie wzniesienia typu morenowego. Przeważają na nim raczej słabe gleby uniemożliwiające specjalizację rolniczą (w znaczeniu upraw tradycyjnych) tego obszaru. Stosunkowo dobre warunki glebowe znajdują się w okolicy dolin rzecznych, jednakże niewystarczające regulacje rzek uniemożliwiają efektywne gospodarowanie na tych obszarach. Ponadto znajdują się tam tereny wartościowe z punktu widzenia ochrony środowiska (park krajobrazowy). Z punktu widzenia obranych kierunków rozwoju natomiast, naturalny bieg rzek jest niewątpliwą zaletą obszaru, zarówno w kontekście budowy bazy dla turystyki weekendowej, jak też oferty wypoczynkowej obejmującej korzystanie z akwenów wodnych na obszarze projektu.

Cecha charakterystyczną obszaru jest brak dużego przemysłu, który mógłby negatywnie oddziaływać na środowisko, czego efektem jest dobry stan wody, powietrza i gleb. Cały obszar nie jest wolny od problemów ekologicznych, jakimi są np. dzikie wysypiska śmieci, jakkolwiek są to trudności jednostkowe, których sukcesywne przewyciężanie leży w obszarze zainteresowania lokalnych samorządów oraz samych mieszkańców. Obrane kierunki strategiczne ujmują działania mające na celu raczej zapobieżenie degradacji środowiska naturalnego i utrzymania go w stanie obecnym.

Posiadane złoża naturalne na obszarze projektu nie są znaczące i są eksploatowane w zasadzie na potrzeby lokalne, ich wykorzystanie na skalę przemysłową nie jest opłacalne.

Obszar „Natura i Kultura” należy do dobrze zalesionych, w dodatku większa część lasów stanowi Mazowiecki Park Krajobrazowy, co jest szczególnie istotne z uwagi na plany rozbudowy szlaków turystycznych, obejmujących m.in. ścieżki rowerowe, szlaki konne.

Reasumując, obszar objęty projektem „Natura i Kultura” jest spójny pod względem przyrodniczym, a kierunki strategiczne są adekwatne do posiadanych zasobów, m.in. takich jak: czyste środowisko, skupiska ginących gatunków roślin i występowanie unikalnych gatunków zwierząt.

Spójność historyczna obszaru objętego LSR

Losy historyczne gmin objętych projektem są bardzo podobne, przy czym podobieństwo to znajduje uzasadnienie w najstarszych świadectwach żyjących na tym obszarze kultur. Są to przykładowo ślady po kulturze łużyckiej, zabytki z czasów powstawania wsi i miast (kościół) w okresie Księstwa Mazowieckiego, dla którego obszar odgrywał dość istotną rolę obronną i gospodarczą.

Kolejną cechą charakterystyczną obszaru projektu „Natura i Kultura” jest jego historia uwikłana w dramatyczne losy kraju. Obszar ten ma duże znaczenie, zarówno z punktu widzenia znaczących wydarzeń, jakie się rozegrały na jego arenie, jak też dorobku kulturowego w skali obszaru, regionu a nawet kraju. Wsie i miasta zostały zniszczone w okresie wojny polsko-szwedzkiej, także w XIX wieku na tych terenach toczyły się walki w Powstaniu Listopadowym i Styczniowym.

Na terenie tego obszaru swoje siedziby miało kilka znaczących dla Polski rodów historycznych, takich jak Zamoyscy, Poniatowscy, czy Bielińscy. Każdy z wymienionych rodów przyczynił się do budowy charakterystycznego kolorytu historycznego tego obszaru. Wiele obiektów kultury materialnej stanowiących świadectwo ich istnienia wciąż stoi, jakkolwiek również wiele z nich czeka na działania mogące przywrócić im duże znaczenie kulturalne dla tego obszaru.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości na terenie obszaru toczyły się walki związane z wojną polsko-bolszewicką 1920 roku. W czasie drugiej wojny światowej najpierw teren obszaru był areną walk przed rozpoczęciem przez Niemców oblężenia Warszawy, natomiast pod koniec wojny właśnie z tych terenów ruszała ostatnia ofensywa wojsk radzieckich w 1945 roku, mająca na celu sforsowanie linii Wisły. W okresie okupacji działały tutaj oddziały partyzanckie AK i BCh. W miasteczkach natomiast, ze względu na znaczącą populację ludności żydowskiej funkcjonowały getta i obozy pracy.

Obrane tematy rozwoju obszaru, oraz wyznaczone cele strategiczne uwzględniają jego historię i obiekty, które stanowią jej potwierdzenie. Dodatkowo istotne znaczenia ma fakt, iż na terenie projektu „Natura i Kultura” aktywnie działają pasjonaci historii tego obszaru i są to zarówno indywidualni działacze, jak też koła i organizacje pozarządowe. Stanowi to dobrą bazę do budowania dalszych działań mających promować obszar Partnerstwa.

Spójność kulturowa obszaru objętego LSR

Cechą szczególną obszaru objętego LSR, jest kultura kołbielska, która rozwinęła się i ukształtowała w XIX wieku w Kołbieli, szybko obejmując także obszar okolicznych gmin. Kultura ta jest dość słabo znana i rozpoznawana, mimo, iż jej wpływ na życie lokalnej społeczności był i jest nie mniejszy niż np. znana na terenie całego kraju kultura łowicka. Brak należytej promocji w latach wcześniejszych sprawił, że symbolem Mazowsza stała się właśnie tradycja pochodząca z Łowicza, mimo, iż Kołbiel położona jest znacznie bliżej stolicy Mazowsza niż Łowicz. Działania LGD mają m.in. na celu poprawę rozpoznawalności i wiedzy na temat kultury kołbielskiej zarówno poprzez np. wprowadzanie motywów ludowych do współczesnej mody odzieżowej, jak i poprzez promowanie potraw lokalnych. Ponadto lokalne obrzędy mogą stać się jedną z atrakcji dla odwiedzających obszar turystów.

Spójność kulturowa mająca swoje korzenie w historii obszaru znajduje swój wyraz w istniejących obiektach zabytkowych. Są to zarówno pałacyki, kapliczki jak też zbudowane przez kilkuset laty kościoły. Obiekty te wymagają działań promocyjnych, ale przede wszystkim renowacyjnych i ochronnych, co znalazło swoje odzwierciedlenie w obranych kierunkach rozwoju obszaru.

Spójność ekonomiczna obszaru objętego LSR

Najbardziej charakterystyczną cechą wyróżniającą obszar objęty LSR jest jego położenie w pobliżu Warszawy. Bliskość dużej metropolii jest o tyle istotne, że ma ona odzwierciedlenie w wielu płaszczyznach charakteryzujących obecną i przyszłą sytuację obszaru objętego LSR.

Sąsiedztwo dużego miasta może mieć korzystny wpływ na rozwój tego obszaru i gospodarcze wykorzystanie jego walorów naturalnych i kulturowych. To właśnie ludność mieszkająca w stolicy jest jednym z potencjalnych odbiorców oferty wypoczynkowej i kulturalnej obszaru objętego Projektem. Ponadto także turyści odwiedzający Warszawę mogą potencjalnie wybrać się na krótkie (jedno- lub kilkudniowe) wycieczki w okolice by poznać nie tylko walory miasta, ale także przyrody i wsi mazowieckiej. Ze względu na dogodną lokalizację i atrakcyjne warunki obszar LGD wydaje się być doskonałym celem takich wycieczek.

Inną korzyścią jest obecność dużego rynku zbytu, jaki stanowi ten ośrodek dla produktów i usług oferowanych na obszarze Partnerstwa „Natura i Kultura”. W związku z powyższym zaplanowane zostały działania związane z wypromowaniem lokalnej produkcji, stworzeniem oferty turystyczno-wypoczynkowej dla mieszkańców danego obszaru, ale też z dużym naciskiem na pobliskie ośrodki miejskie, w tym Warszawy.

Dodatkowymi czynnikami wzmacniającymi spójność ekonomiczną obszaru, jest podobieństwo struktury gospodarstw rolnych, (charakteryzującej się dużą ilością małych gospodarstw niskotowarowych, w których wyprodukowane wyroby przeznaczone są na własną konsumpcję) oraz spójność komunikacyjna obszaru. Są to np. bezpośrednie połączenia drogowe i kolejowe między miejscowościami, w których znajdują się siedziby władz lokalnych oraz dogodne połączenia z Warszawą. Połączenia takie wpływają korzystnie na spójność przestrzenną obszaru,

Reasumując, Warszawa jest najważniejszym ośrodkiem miejskim powiązanym na wielu płaszczyznach z obszarem sześciu gmin. Powiązania ekonomiczne są jednymi z bardziej istotnych, jakkolwiek nie sposób wyodrębnić sfery nieekonomicznej nie mającej przełożenia w płaszczyźnie gospodarczej.

Identyfikacja mieszkańców z obszarem projektu „Natura i Kultura”

W toku spotkań konsultacyjnych i warsztatowych dla mieszkańców organizowanych na terenie poszczególnych miejscowości obszaru Projektu „Natura i Kultura”, potwierdzenie znalazły przewidywania dotyczące podobieństwa mieszkańców w wyrażanych opiniach oraz ich poczucie identyfikacji z danym obszarem a także umiejętności i chęci wspólnej dyskusji (choć czasami burzliwej) i budowania wspólnie przyszłości obszaru LSR. W spotkaniach organizowanych na terenie danej gminy uczestniczyli częstokroć mieszkańcy z innych gmin objętych LSR. Podczas spotkań warsztatów wyłoniła się grupa reprezentantów społeczności wiejskiej ze wszystkich gmin należących do obszaru LGD. Grupa ta stworzyła partnerstwo konstruktywnie ze sobą współpracujących osób.

Dodatkowym potwierdzeniem identyfikacji mieszkańców z obszarem objętym LSR, są wyniki badań ankietowych i sondażowych. Dają one wiarygodny obraz opinii mieszkańców na temat inicjatywy Leader, ich stosunku do inicjatyw podejmowanych wspólnie z mieszkańcami innych miejscowości. Widoczne jest w nich poczucie lokalnego patriotyzmu nie ograniczające się do własnej miejscowości czy też gminy.

3. ANALIZA SWOT OBSZARU OBJĘTEGO STRATEGIĄ ORAZ WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY

Analiza SWOT wykorzystana została, jako metoda określania pozycji strategicznej obszaru LGD poprzez identyfikację i szczegółową analizę dalszego oraz bliższego otoczenia, w kontekście wykorzystania silnych i słabych stron oraz planowaniu wytycznych dla kierunków jego rozwoju. Metodę SWOT, potraktowano jako narzędzie syntetycznego przedstawienia atutów i słabych stron obszaru LGD w odniesieniu do sporządzonej wcześniej charakterystyki obszaru.

Sporządzenie analizy SWOT stanowiło zarazem bazę do skonstruowania długoterminowej strategii opartej na wnioskach zawierających wiarygodne dane do oceny obecnej sytuacji obszaru objętego Projektem „Natura i Kultura”. Dzięki zestawieniu zidentyfikowanych słabych i mocnych stron regionu z barierami rozwoju płynącymi w dalszego i bliższego otoczenia możliwe jest takie ukierunkowanie dalszych posunięć strategicznych Lokalnej Grupy Działania, aby w długim okresie rozwoju następowało stopniowe wzmocnienie mocnych stron i sukcesywna niwelacja słabych, przy uwzględnieniu możliwości, jakie stwarza otoczenie.

Wnioski zawarte w tej części analizy są efektem charakterystyki obszaru, zweryfikowanej podczas konsultacji z mieszkańcami, badań sondażowych i warsztatów. W toku pracy nad przeprowadzeniem analizy brali udział przedstawiciele wszystkich sektorów obszaru LGD. Rezultat otrzymanej Analizy SWOT posłużył do zdefiniowania wizji oraz celów ogólnych i szczegółowych LSR na najbliższe lata.

Analiza silnych i słabych stron obszaru koncentruje się na identyfikacji i ocenie istniejących zasobów i deficytów danego obszaru. Poniższy punkt jest zatem efektem szczegółowych analiz, którym podlegały m.in. następujące sfery obszaru wiejskiego: środowiskowa, demograficzna, technologiczna, kulturowa i gospodarcza.

Analiza otoczenia obszaru LGD zawiera zestawienie najważniejszych elementów otoczenia, które obecnie i w przyszłości będą wpływać na jego obszar. Czynniki te rozpatrywano w analogicznych obszarach, jak w przypadku analizy słabych i mocnych stron, tj. w sferze: środowiskowej, demograficznej, technologicznej, kulturowej i gospodarczej. Przedmiotem uwagi były w szczególności czynniki bliższego otoczenia, tj. takie, z którym obszar wiejski „Natura i Kultura” będzie wchodził w stosunkowo istotne interakcje – będzie podlegał jego wpływom, ale będzie też kreował jego kształt. Czynniki te podzielone zostały na szanse oraz zagrożenia, ze względu na kierunek ich przyszłego oddziaływania na rozwój obszaru.

3.1. OCENA POTENCJAŁU OBSZARU

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Środowisko naturalne i potencjał turystyczny	
1. Bagno Całowanie, Bagna Celestynowskie, Łąki Ostrówieckie, Dolina rzeki Świder – obszar należący do sieci Natura 2000 dyrektywy siedliskowej i ptasiej2. Rezerwy przyrody: Na Torfach Bocianowskie Bagno, Celestynowski Grąd, Świder i Mienia, Szerokie Bagno, Czarci Dół, Żurawinowe Bagno, Wymięklizna3. Unikalny mikroklimat tworzony przez lasy sosnowe, wydmy piaskowe oraz torfowiska na terenie całego obszaru4. Ostoje zwierzyny leśnej (zając, dzik, sarna, jeleni, łos)5. Rozwinięta sieć pieszych szlaków turystycznych (łącznie ok. 150 km na obszarze Partnerstwa)6. Ok. 65% obszaru LGD należy do Mazowieckiego Parku Krajobrazowego7. W ramach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego – Baza Edukacji Ekologicznej „Torfy”, ścieżki przyrodnicze, punkty widokowe, pomniki przyrody (m.in. 400-letni dąb szypułkowy Bartek Mazowiecki w Emowie i 400-letni Jan Paweł Wielki w Górkach), rezerwy przyrody np. rzeki o charakterze górskim – Świder i Mienia, Bocianowskie Bagno, „Szerokie Bagno”, „Wymięklizna”8. Dolina Wisły wraz z terenami zalewowymi, podmokłymi łąkami i fragmentami lasów łęgowych9. Jezioro Rokola przy Pałacu w Otwocku Wielkim wraz z kompleksem pałacowo-parkowym otwartym do zwiedzania (filia muzeum narodowego, miejsce koncertów muzyki	1. Niska świadomość ekologiczna na obszarze2. Brak tablic informacyjnych w terenie (oznakowanie miejscowości, i charakterystycznych miejsc)3. Małe zaplecze dla rozwoju turystyki w postaci słabo rozwiniętej bazy noclegowej, gastronomicznej, informacyjnej4. Słabo rozwinięta sieć szlaków rowerowych5. Niewystarczająco rozpowszechniona i dostępna informacja turystyczna6. Niedostateczna promocja obszaru Partnerstwa7. Braki w sieci kanalizacyjnej zagrażające czystości środowiska8. Dzikie wysypiska śmieci9. Ograniczenie atrakcyjności inwestycyjnej wynikające z tego, że znaczna część terenów objęta jest ochroną (poprzez utrudnienia prawno - organizacyjne, wymagane decyzje, ekspertyzy, oceny oddziaływania projektowanych przedsięwzięć na środowisko)10. Ograniczony wpływ na funkcjonowanie obszarów chronionych, w tym m.in. Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, obszary Natura 2000 i rezerwy (zakazy prawne związane z rodzajem inwestycji, wykorzystanie turystyczne)

poważnej i festiwalu) – otoczone szlakami turystycznymi
 10. Zabytkowa aleja Lipowa (wpisana do rejestru zabytków) prowadząca do pałacu w Otwocku Wielkim
 11. Aktywnie działające Centrum Edukacji Leśnej przy Nadleśnictwie Celestynów organizujące warsztaty przyrodnicze, konferencje; zawierające muzeum leśne;
 12. Jeden z większych dużych kompleksów leśnych w pobliżu stolicy
 13. Brak przemysłu ciężkiego

Ludność i uwarunkowania społeczne

1. Potencjał intelektualny - wysoki poziom wykształcenia mieszkańców
2. Niskie bezrobocie na obszarze wszystkich gmin
3. Silna tożsamość małej ojczyzny – tradycja wzmacniająca więzi społeczne
4. „Zagłębie” ludzi znanych, artystów, sportowców stanowiące zasób w świetle promocji obszaru
5. Bliskość ośrodków szkolnictwa wyższego (Warszawa, Otwock, Mińsk Mazowiecki, Garwolin, Dęblin)
6. Dążenie mieszkańców do stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia
7. Duża liczba organizacji sportowych (kluby piłkarskie, tenisa stołowego, kluby szachowe)
8. Duża liczba imprez sportowych, w tym m.in. Turniej im. Andrzeja Grubby, turnieje szachowe, festyny sportowe
9. Organizowane imprezy sportowe, takie jak: Półmaraton Wiązowski (w kalendarzu imprez ogólnopolskich o randze międzynarodowej), Małe Euro – turniej piłkarski o zasięgu międzynarodowym

1. Niewystarczający zasób środków na rozwój oferty kulturalnej, oświatowej i sportowej
2. Niewystarczająca wiedza i zbyt niska świadomość obywatelska
3. Zbyt małe wsparcie dla inicjatyw społecznych
4. Słaba koordynacja działań społecznych
5. Niewystarczająca baza opieki nad dziećmi przedszkolnymi i szkolnymi
6. Brak zorganizowanych miejsc odpoczynku
7. Niewystarczające zaangażowanie przedsiębiorców w inicjatywy lokalne

Uwarunkowania techniczno-technologiczne

1. Dobra komunikacja (układ drogowy) – ważne arterie komunikacyjne (droga DK17, DK50, W801, W721)
2. Zintegrowana dobra komunikacja zbiorowa z Warszawą (autobusy podmiejskie, PKS, PKP, ZTM, SKM)
3. Stosunkowo dobrze rozwinięta sieć energetyczna, telefoniczna, wodociągowa, internetowa

1. Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura techniczna w zakresie dróg lokalnych, kanalizacji
2. Słabe oznakowanie miejscowości (i wewnątrz miejscowości)
3. Słaba komunikacja międzygminna
4. Niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Uwarunkowania kulturowo-historyczne

1. Zachowana charakterystyczna kultura kołbielska
2. Coroczne koncerty w ramach Muzycznego Lata w Pałacu w Otwocku Wielkim
3. Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. J. Krzewniaka w Karczewie
4. Liczne zabytkowe obiekty sakralne (barokowy kościół i dzwonnica w Karczewie, klasycystyczny kościół w Wiązownie wzniesiony w 1788 roku, liczne zabytkowe drewniane kościoły – Glinianka (wzniesiony w XVIII w. dzwonnica z XVIII w.), Radachówka (styl zakopiański), Warszawice, zabytkowy kościół w Koźbieli, piękny neogotycki kościół w Osiecku z początku XX wieku, zabytkowa drewniana plebania w Osiecku z 1887 roku.
5. Pałac Lubomirskich w Wiązownie z II p. XIX w.
6. Działająca, zabytkowa kolej nadwiślańska wraz z wpisanymi do rejestru zabytków: XIX wieczną stacją w Celestynowie oraz dróżnicówką
7. Duża liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych: PTTK, koła gospodyń, zespoły folklorystyczne, OSP, Stowarzyszenie Kultury

1. Zanikanie tradycyjnych form budownictwa drewnianego
2. Zbyt mała wiedza o historii obszaru wśród młodzieży i dorosłych
3. Niewystarczające środki na renowację i opiekę nad miejscami historycznymi
4. Niewystarczająca obecność w przewodnikach turystycznych regionu (Mazowsze) i Polski
5. Brak dobrych opracowań wydarzeń historycznych, podań, legend i tradycji ludowych
6. Zbyt małe wykorzystanie potencjału ludzkiego do promocji regionu (szczególnie osób znanych i hobbystów).

- Mazowska, w każdej gminie – Towarzystwa Przyjaciół gminy (organizujące m.in. wystawy plenerowe)
8. MTB – Liga Mazowiecka – terenowe rajdy rowerowe – Mazovia MTB Marathon
 9. Wiele miejsc pamięci na obszarze (ok. 300)
 10. Znaczące stanowiska archeologiczne (kilkanaście stanowisk tzw. kultury łużyckiej (epoka brązu) i kultury przeworskiej (epoka żelaza))
 11. Ochotnicze Straże Pożarne aktywnie uczestniczące w kulturze obszaru
 12. Izba Regionalna w Gliniance będąca miejscem spotkań Koła Gosp. Wiejskich, kultywowania tradycji, przechowywania eksponatów związanych z tradycjami obszaru;
 13. Centrum Historyczne Ziemi Karczewskiej; Muzeum „Stara Plebania” w Karczewie
 14. Izby Regionalne w szkołach w gminie Kołbiel zajmujące się kultywowaniem tradycji kolbielskich, w tym wycinanki kolbielskiej
 15. Odrestaurowane pałace - Pałac w Sobieniach Szlacheckich – kompleks hotelowo - restauracyjny (rodziny Jezierskich) oraz w Siedzowie (rodziny Daszewskich)
 16. Istniejące miejsca, w których można rozwinąć ofertę kulturalną: nowe i odnowione ośrodki kultury na terenie obszaru.

Uwarunkowania gospodarcze rozwoju obszarów wiejskich

1. Bliskość dużego rynku zbytu oraz pracy - Warszawa
2. Pracowitość i przedsiębiorczość ludności
3. Rozwinięte ogrodnictwo szklarniowe oraz sadownictwo
4. Aktywnie działające mikroprzedsiębiorstwa
5. Ponadprzeciętna aktywność w pozyskiwaniu środków unijnych (samorządy, lokalne firmy, mieszkańcy, itp.)

1. Brak planów zagospodarowania przestrzennego i wynikający stąd nieład przestrzenny
2. Brak dobrych przykładów działalności gospodarstw agroturystycznych
3. Brak wypromowanego produktu wyróżniającego obszar
4. Słabo rozwinięty sektor finansowy w małych miejscowościach ogranicza rozwój lokalnych podmiotów gospodarczych

Inne warunki wspierające rozwój gospodarczy obszarów wiejskich

1. Aktywne samorządy
2. Bezpieczeństwo publiczne

1. Brak możliwości prawnych wspierania ze środków publicznych pewnego typu inicjatyw (np. sportu zawodowego, wspólnot gruntowych i wiejskich – nieokreślona własność nieruchomości)
2. Niewystarczająca współpraca między samorządami lokalnymi (niewystarczający przepływ informacji)
3. Słaba promocja obszaru

3.2 CZYNNIKI OTOCZENIA

SZANSE	ZAGROŻENIA
Środowisko i uwarunkowania przestrzenne	
1. Rozwój tzw. ekoturystyki i agroturystyki i turystyki wiejskiej 2. Poprawa i rozbudowa infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej 3. Zwiększanie się świadomości ekologicznej w	1. Żywiolowa urbanizacja obszarów podmiejskich 2. Powstające regulacje prawne służące ochronie zasobów naturalnych ograniczą lub utrudnią inwestycje 3. Brak równowagi biologicznej w zachowaniu liczebności populacji zwierzyny łownej i wynikające z niej

społeczeństwie

4. Dofinansowanie działań proekologicznych z RPOWM i PROW
5. Rozwój technologii wykorzystania odnawialnych źródeł energii
6. Bliskość Warszawy – jako rynku dla usług turystyki weekendowej
7. Atrakcyjność obszaru wiejskiego zlokalizowanego blisko miast i dobrze z nimi skomunikowanego dla nowych mieszkańców
8. Wzrost zainteresowania rzeką Świder i innymi akwenami wodnymi jako potencjalnymi miejscami wypoczynku i rekreacji.

szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną (bobry, dziki)

Ludność i uwarunkowania społeczne

1. Rosnące zainteresowanie korzystaniem ze ścieżek turystycznych (rowerowych, pieszych oraz edukacyjno-przyrodniczych)
2. LEADER jako tworząca się płaszczyzna współpracy między sektorami oraz aktywizacji mieszkańców
3. Rozwój demograficzny obszaru - przyrost ludności, w szczególności wykształconej i w wieku produkcyjnym
4. Rozwój obszaru Partnerstwa w oparciu o tworzenie się ośrodków konferencyjnych w bliskiej lokalizacji stolicy
5. Różnicowanie źródeł dochodów na obszarach wiejskich
6. Powstawanie coraz większej liczby podmiotów gospodarczych
7. Wykorzystanie potencjału osób wykształconych do rozwoju przedsiębiorczości

1. Odpyły młodych ludzi pochodzących z terenu LGD do Warszawy i innych większych miast, które oferują im lepsze warunki do kontynuowania edukacji, znalezienia pracy, spędzania wolnego czasu, rozwijania zdolności i pasji – odpyły o charakterze stałym bądź czasowym (dotychczasowe miejsce zamieszkania zaczyna pełnić jedynie funkcję „sypialni”)
2. Zaśmiecanie obszaru LGD głównie przez turystów
3. Utrzymujące się wysokie bezrobocie, zwłaszcza wśród osób niewykształconych, o niskich kwalifikacjach
4. Patologie społeczne i niewystarczająca infrastruktura do ich leczenia i zapobiegania na obszarach wiejskich

Uwarunkowania techniczno-technologiczne

1. Możliwość wykorzystania lokalizacji obszaru oraz dróg w celach logistycznych
2. Możliwość pozyskania dofinansowania ze środków unijnych do rozbudowy infrastruktury bytowej
3. Rozwinięcie lokalnej sieci transportu publicznego (baza transportowa)
4. Możliwość wykorzystania innowacyjnych technologii przyczyni się do modernizacji infrastruktury i poprawy jakości życia
5. Budowa autostrady oraz innych dróg ponadlokalnych

1. Niebezpieczeństwo wchłonięcia przez pobliską aglomerację miejską części obszaru i utraty specyfiki i odrębności
2. Złożony stan prawny dróg - ograniczający możliwość inwestowania i utrzymania porządku
3. Niedostosowanie stanu dróg lokalnych do dynamicznie rozwijającego się transportu
4. Niedostosowanie stanu dróg lokalnych do aktualnego rozwoju

Uwarunkowania kulturowo-historyczne

1. Rozwój turystyki weekendowej i wiejskiej
2. Wzrost zainteresowania w miastach kulturą wiejską oraz historią
3. Wykorzystanie wzornictwa ludowego odzieży kolbielskiej.
4. Reaktywacja kolbielskiego tradycyjnego stroju ludowego
5. Wzrost zainteresowania imprezami kulturalnymi na terenie LGD

1. Zanikanie kulturowania tradycji lokalnych środowisk wiejskich
2. Niewystarczająca konkurencyjność oferty rekreacyjno-kulturalnej na obszarze wiejskim
3. Dominacja mediów elektronicznych, które oderwane są od lokalnych społeczności, jako źródła rozrywki i sposobu spędzania wolnego czasu (telewizja, internet)
4. Przytłaczający potencjał Warszawy (dominacja stolicy w zakresie oferty kulturalnej)

Uwarunkowania gospodarcze rozwoju obszarów wiejskich

1. Dostępność funduszy pomocowych (w tym unijnych) i krajowych
2. Bliskość aglomeracji warszawskiej, w świetle rozwoju turystyki weekendowej oraz możliwości wykorzystania dużego rynku zbytu.
3. Zainteresowanie inwestorów obszarem w pobliżu

1. Brak polityki lokalnej sprzyjającej działalności gospodarczej oraz inwestowaniu na obszarach wiejskich
2. Pogarszająca się sytuacja gospodarcza w Polsce może spowodować wzrost bezrobocia na terenie obszaru
3. Kryzys gospodarczy
4. Niestabilny system prawny w zakresie prowadzenia

stolicy

4. Budowa autostrady - lepszy dojazd do terenu LGD z innych regionów kraju

działalności gospodarczej

Inne warunki wspierające rozwój gospodarczy obszarów wiejskich

1. Budowa dróg ekspresowych i wojewódzkich, jako czynnika stymulującego rozwój infrastruktury i poprawy dostępu do rynków zbytu
2. Współpraca z innymi obszarami wiejskimi i miejskimi w regionie
3. Możliwość promocji obszaru oraz nawiązywania współpracy z innymi obszarami wiejskimi dzięki rozbudowie platformy internetowej LGD „Natura i Kultura”.
4. Zrównoważony rozwój budownictwa jednorodzinnego z zachowaniem ładu przestrzennego i architektonicznego
5. Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich (w ramach funduszy unijnych i pozaunijnych)
6. Rosnąca konsumpcja, w tym popyt na produkty i usługi z obszarów wiejskich (ekologiczne, naturalne, regionalne, tradycyjne)
7. Możliwość wypromowania marki lokalnej przez LGD
8. Wymóg wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz rozwój technologii w tej dziedzinie

8. Spowolnienie wzrostu gospodarczego
9. Niespójny, niestabilny system prawny

3.3 WNIOSKI Z ANALIZY SWOT

Podsumowanie analizy potencjału – silnych i słabych stron

W obszarze środowiskowo-geograficznym, atutami obszaru Projektu „Natura i Kultura” obejmującego teren gmin: Celestynów, Karczew, Kolbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory i Wiązowna są jego unikatowe zasoby przyrodnicze w postaci Bagna Całowanie należące do sieci Natura 2000, Rezerwat na torfach (o pow. 21 ha), korzystny specyficzny mikroklimat tworzony przez lasy sosnowe, wydmy piaskowe oraz torfowiska na terenie całego obszaru. Około 65% całego obszaru LSR należy do Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, obejmującego obszary ścisłego rezerwatu oraz obszary chronione w ramach programu Natura 2000 (oprócz Bagna Całowanie, w trakcie weryfikacji znajduje się obecnie obszar rzeki Świder). Ponadto wśród atutów obszaru znajdują się wyjątkowe zasoby przyrodniczo-krajobrazowe takie jak, m.in. wody o charakterze rzek górskich, zagrożone wyginięciem roślin, kilkusetletnie drzewa, zabytkowe aleje.

W chwili obecnej istnieje wyraźna potrzeba edukowania społeczeństwa celem podniesienia świadomości ekologicznej, która byłaby najbardziej pilnym i jednocześnie trwałym sposobem ochrony posiadanych zasobów naturalnych. Wzrost świadomości ekologicznej powinien również znaleźć przełożenie w budowie planów odpowiedniego wykorzystania (zagospodarowania) nieużytków. Ze względu na położenie – sąsiednie wobec Warszawy, obszar „Natura i Kultura” może mieć istotne znaczenie osadnicze oraz rekreacyjno-wypoczynkowe. Z uwagi na tę szansę rozwoju, dbałość o zrównoważone wykorzystanie środowiska naturalnego jawi się jako naturalny priorytet wszelkich działań na tych obszarach. Wśród innych słabych stron obszaru wymienić można m.in. niewystarczające oznakowanie i wypromowanie posiadanych zasobów a także niewystarczające ich udostępnienie mieszkańcom i przyjeźdnym w postaci np. spójnych ścieżek rowerowych i dostępnej informacji na ich temat.

W obszarze społecznym istnieje wyraźna nierównowaga pomiędzy – z jednej strony - czynnikami rozwojowymi, takimi jak możliwość kształcenia i dostęp do wiedzy naukowej, dodatkowe podnoszenie kwalifikacji, z drugiej strony natomiast – niekorzystnymi zjawiskami mającymi postać niewystarczającego angażowania się w aktywność społeczną, obniżającej poczucie jakości życia fragmentaryczności oferty kulturalnej, rozrywkowej, wypoczynkowej i sportowej oraz nierozwinięta sieć opieki nad małymi dziećmi. Rysująca się sytuacja wymaga podjęcia działań budujących nową, lepszą jakość życia, przede wszystkim w dwóch jego obszarach: aktywności społecznej i wypoczynku, przy jednoczesnym objęciu działaniem mieszkańców wsi (w szczególności dzieci i młodzież) działaniami na rzecz wyrównywania szans w dostępie do oferty rozwoju zainteresowań i kształcenia pozaszkolnego.

Obszar realizacji inicjatywy „Natura i Kultura” z racji swojej lokalizacji posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę komunikacyjną z Warszawą oraz stosunkowo dobrą sieć mediów. Bezpośrednio na jakość życia mieszkańców rzutuje słabszy stan dróg lokalnych oraz nierównomierny dostęp do Internetu.

W obszarze historyczno-kulturowym jako atuty terenu jawią się, zarówno jego historia (wielość istotnych dla Polski zdarzeń historycznych, odkryte wykopaliska, wielość miejsc pamięci w szczególności z okresu II wojny światowej.). Ogromną wartość

stanowi zachowana kultura kołbielska wraz z jej przejawami w postaci stroju, zwyczajów i obrzędów, tradycyjnego jedzenia i gwary. Słabą stroną, wymagającą wsparcia jest natomiast zaniedbana strona informacyjno-promocyjna powyższych zasobów. Przejawia się ona w niedostatecznych informacjach na temat istniejących imprez kulturalnych, zaniedbaniu posiadanych przedmiotów o znaczeniu historycznym, fragmentarycznej opiece nad obiektami i miejscami historycznymi, niewystarczającą ilością opracowań historii oraz współczesnej kultury obszaru.

W charakterystyce uwarunkowań gospodarczych rozwoju regionu, jako mocną stroną obszarów można wymienić bliskość dużego stołecznego rynku zbytu, rozwijającą się przedsiębiorczość (w szczególności mikroprzedsiębiorstwa, jednoosobowa działalność gospodarcza), istniejący potencjał stowarzyszeń pewnego typu (działających w obszarze ochrony tradycji kołbielskich, ochotniczych straży pożarnych), zasobów kulturalnych i naturalnych. Główną słabą stroną jest niedostatek planów zagospodarowania przestrzennego oraz nierozwinięta agroturystyka i brak dobrych praktyk w tym obszarze. Jest to związane z zanikaniem tradycyjnego rolnictwa, natomiast formy turystyki wiejskiej i weekendowej skierowanej do pobliskiego rynku dużej aglomeracji miejskiej, mogłyby zostać rozwinięte i przynieść mieszkańcom obszaru dodatkowe możliwości zarobkowania. Kolejną słabą stroną jest brak w chwili obecnej produktu, który miałby miano produktu lokalnego, pomimo istnienia tradycyjnych potraw, rzemiosła i rękodzielnictwa (wycinanki i haft kołbielski) oraz sieci drobnych producentów. Jest to pośrednio związane z niską dotychczasową promocją regionu.

Analiza zasobów w powyższych obszarach prowadzi zatem do sformułowania wniosków na temat atutów obszaru Partnerstwa, które przy odpowiednim ich wykorzystaniu mogą stać się czynnikami stymulującymi wzrost poprzez stały rozwój i doskonalenie. W przypadku obszaru „Natura i Kultura” główne atuty budujące specyfikę obszaru dotyczą unikalnych zasobów przyrodniczych i tradycji kultury kozielskiej – zachowanych w pobliżu dużego potencjalnego rynku zbytu (Warszawa). Jednym z bardziej istotnych zasobów jest potencjał wykształconej aktywnej i doksztalającej się ludności. W przypadku planowania strategicznego w odniesieniu do tego obszaru, istotne są również deficyty – tzw. słabe strony – zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju są one ujęte w Lokalnej Strategii Rozwoju tak, aby mogły zostać wyeliminowane bądź tak zreorganizowane, aby móc w przyszłości pełnić również funkcję stymulatorów rozwoju. Wśród słabych stron dominuje brak wykorzystania posiadanych zasobów do promocji tego obszaru oraz budowanie oferty rozwoju i spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru.

Podsumowanie analizy otoczenia

Rozważając czynniki otoczenia, mogące rzutować na rozwój obszaru „Natura i Kultura”, wzięto pod uwagę zakres analogiczny do analizy słabych i mocnych stron. W obszarze środowiska i uwarunkowań przestrzennych szansę dla regionu stanowić będzie zmieniający się styl życia pociągający za sobą dalszy rozwój turystyki weekendowej, ekoturystyki, i agroturystyki, w tym turystyki wiejskiej. W kontekście planów podniesienia atrakcyjności turystycznej regionu, niezwykle istotny jest postępujący i wspierany za pomocą funduszy strukturalnych, rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz ściekowej, a także rekultywacje wysypisk śmieci. Podobne istotne znaczenie ma upowszechnianie odnawialnych źródeł energii oraz rozwój inicjatyw i podnoszenie się świadomości ekologicznej społeczeństwa. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest alternatywną formą działalności na obszarach wiejskich.

Zagrożeniem dla stanu środowiska może być poszerzanie się obszaru pobliskiej aglomeracji na teren gmin objętych inicjatywą Leader. Wydaje się jednak, że regulacje dotyczące chronionych obszarów zneutralizują to zagrożenie wobec zasobów przyrodniczych, zwłaszcza, że jak wcześniej zaznaczono około 65% całego obszaru Natura i Kultura leży w obrębie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego.

W sferze społecznej zidentyfikowane zostały natomiast następujące kluczowe szanse dla rozwoju danego obszaru wiejskiego: przewiduje się, że w ciągu najbliższych lat powinien postępować proces różnicowania się dochodów na obszarach wiejskich, istnieje również szansa na rozwój gospodarczy i zaangażowanie się osób wykształconych do różnego rodzaju działalności na wsi. Kolejną szansą dla obszaru jest rosnące zainteresowanie korzystaniem ze ścieżek rowerowych i turystycznych w ogóle. Nowy kierunek migracji z miast na wieś niesie ze sobą również korzystną perspektywę rozwoju dla obszaru realizacji LSR. Istotnym zagrożeniem w tym obszarze może być słaby przyrost naturalny i jednoczesna ucieczka wykształconej młodzieży do większych miast, w szczególności do pobliskiej Warszawy. Obszary wiejskie nie są również odporne na rozwój współczesnych patologii społecznych, będących bolączką miast, co więcej profilaktyka i pomoc nie jest na tych obszarach tak rozbudowana jak w miastach, które znacznie bardziej są dotknięte tego typu zaburzeniami, ale też posiadają bardziej rozbudowaną sieć instytucji pomocowych. Rozpatrywane kierunki rozwoju dla obszarów wiejskich Partnerstwa „Natura i Kultura” uwzględniają poszukiwanie sposobów zapobiegania tego typu zagrożeniom.

W obszarze technologicznym zidentyfikowano zbliżoną ilość szans i zagrożeń. Z dużym prawdopodobieństwem nastąpi dalszy rozwój infrastruktury komunikacyjnej, która może być wykorzystana w celach logistycznych. Przewidywane jest dalsze wsparcie ze środków unijnych na potrzeby rozwoju i unowocześnienia infrastruktury. Zagrożeniem jest niebezpieczeństwo wchłonięcia przez pobliską aglomerację miejską części obszaru, powodującego utratę specyfiki i odrębności. Zagrożenie to będzie neutralizowane poprzez przynależność znacznej części obszaru do Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz posiadanie wielu obszarów chronionych a także działania polegające na zachowaniu miejsc historycznych oraz kultywowaniu tradycji kultury kołbielskiej.

Szansę na rozwój kulturowy regionu niesie ze sobą popularyzacja turystyki wiejskiej oraz zainteresowanie kulturą wiejską i historią. Jako wyraźne zagrożenie uznano natomiast zanikanie kultury wiejskiej oraz niewystarczająca konkurencyjność oferty rekreacyjno-kulturalnej na obszarze wiejskim. Przewidywać można także dalszy wzrost dominacji mediów elektronicznych, które oderwane są od lokalnych społeczności, jako źródła rozrywki i sposobu spędzania wolnego czasu.

Szansą na rozwój regionu jest bliskość dużej aglomeracji. Jej znaczenie jest istotne zarówno w kontekście rozwoju rynków zbytu, ale też jako grupa potencjalnych odbiorców oferty kulturalno-wypoczynkowej utworzonej na obszarze Partnerstwa, atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów oraz dostępność funduszy pomocowych. Zagrożeniem może być natomiast jednotorowość rozwoju obszaru „Natura i Kultura” jako sąsiadującego z dużą aglomeracją miejską.

Zjawiskami, które będą w przyszłości wspierać rozwój obszarów wiejskich, jest stale rosnąca konsumpcja, w tym popyt na produkty i usługi z obszarów wiejskich, lepsza współpraca międzygminna a także konieczność stopniowego zwiększania udziału energii odnawialnej w zużywanej energii. Inną szansą dla obszarów wiejskich jest rozbudowa dróg wojewódzkich i ekspresowych ułatwiająca dotarcie do rynków zbytu dla lokalnych producentów. Do zagrożeń natomiast zaliczono spowolnienie wzrostu gospodarczego oraz częste zmiany prawne.